Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Ind. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes. Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Indische Tentoonstelling te Arnhem

11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

...t de Tentoonstellingsplannen allerwege de ...acht weten te trekken, bleek dezer dagen ...rom, toen een aanvraag om reclame-mate... binnenkwam vanuit Canada, met de verzeke... dat alles in het werk zal worden gesteld, om, ...ezoek van Europa, ook de Tentoonstelling te ...em in het programma te doen opnemen.

...Directie van de Geldersche Tramwegmaat...ppij, die, ten behoeve van eigen reclame, in ...najaar een autobus zal laten rijden door de ...namste plaatsen van ons land, bood ons aan, ...gedeelte daarvan beschikbaar te stellen voor ...aganda-doeleinden ten bate van de Tentoon...g, terwijl verscheidene firma's hunne mede...ing verleenen, door onze reclame-kaarten in ...correspondentie in te sluiten.

...l zoover de propaganda.

...at betreft het personenvervoer tijdens de ...oonstelling vanaf het Station te Arnhem naar ...Terrein, zal een goed geoutilleerde autobus... worden ingesteld.

...or hen, die per auto naar het terrein komen, ...voor plaatsing der auto's een groote autopar...plaats bij den ingang van het Tentoonstel...terrein in gereedheid worden gebracht, terwijl ...ens voor een ruime rijwielbergplaats zal ...n zorg gedragen.

...zullen echter ongetwijfeld ook velen zijn, die ...voorkeur geven aan eene wandeling naar de ...itie door het mooie stadspark Sonsbeek, ...e wandeling van ongeveer 18 minuten zeer ...r de moeite loont.

(Wordt vervolgd.)

...rne ontvangen wij nog aanvragen om recla...riefkaarten, welke wij franco tot het ge...chte aantal toezenden.

...k zij, die genegen zijn, reclameplaten te ...sen, worden verzocht, zich daarvoor te wen... tot ons adres: *Nieuwe Plein 52, Arnhem.*

...N DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer ...iging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één ...n introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat ...prekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van ...werkelijk streven naar verhooging van den bloei ...Oost en West".

Een en ander uit de geschiedenis van Ambon onder het bestuur der O.-I. Compagnie

(Valentijn naverteld)

door

M. CH. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL.

—o—

„Die goede, oude tijd!" Hoe zelden wordt deze uitroep tegenwoordig nog gehoord, en geen wonder, immers hoe weinigen der thans nog levenden hebben een „ouden tijd" gekend? Van hooren zeggen en door lectuur weet men nu nog, dat die tijd veel goeds had, dat we nu missen: het leven was rustiger, verliep zonder sterke indrukken; men was tevreden met kalme, eenvoudige genoegens; er was veel gemoedelijkheid (naast groote stijfheid) in den omgang. Men kende nog niet de dolle jacht naar verstrooiing, den drang naar meer behoeften en weelde, noch als gevolg daarvan, een koortsig jakkeren naar het voldoen aan die hoogere eischen. Geen straatrumoer overdag en een gedeelte van den nacht; geen opdrijving van snelverkeer ten koste van de veiligheid. Maar aan den anderen kant, wat moest men toen niet ontberen, waar de hedendaagsche mensch niet meer buiten zoude kunnen. Stoom en electriciteit zijn gekomen en verschaffen een comfort dat onmisbaar is geworden; alle takken van wetenschap, niet te vergeten de medische, breidden hun arbeidsveld meer en meer uit en zijn bevorderlijk aan ons geestelijk en lichamelijk heil. Nieuwe, ruimere opvattingen en denkbeelden hebben heel wat oud roest opgeruimd en licht gebracht; menschelijke rechten worden beter erkend, geboorte- en standverschillen meer en meer vereffend. Kortom „lain doeloe, lain sakarang." Die tegenstelling tusschen oud en nieuw treedt duidelijk in het licht, o.a. wanneer men een blik werpt op de geschiedenis van tropisch Nederland, in den tijd toen de machtige, rijkdom vergarende Oost-Indische Compagnie daar haren scepter zwaaide.

De lezer kan van die geschiedenis kennis nemen in het bekende standaardwerk van dominé Valentijn „Oud en Nieuw Oost-Indië", maar dan dient hij daarvoor eenige meerdere belangstelling te gevoelen dan de gemiddelde Nederlander voor ons overzeesch rijk koestert. Want de eerwaarde schrijver is, wat men noemt buitengewoon „lang van stijl," daarbij uiterst omslachtig en Catsiaansch uitvoerig en door een en ander beslist taai en vervelend „sauf son respect!" Wij willen daarom die taak overnemen en met behoud van de hoofdzaken alleen, onzen lezers een en ander oververtellen van een paar hoofdstukken uit genoemd werk en bepalen onze keuze tot eenige grepen uit de geschiedenis van Ambon, onder het bestuur der O.-I. Compagnie.

Wij zullen dan afwachten hoe de „laudatori dei tempi passati" zullen denken over de daar en toen heerschende toestanden.

Op eene manier, die wij thans onbestaanbaar zouden achten, werd daar vaak het gezag uitgeoefend. En dat is niet te verwonderen; menigmaal werd dit gezag g... d in de handen van menschen, voort-

gekomen uit een milieu, waarin tegenwoordig geen materiaal voor bestuursambtenaren wordt gezocht. Dat zulke menschen, tot grootheid gekomen en met eene zeer groote macht bekleed, zich „voelden" ligt voor de hand; evenzoo dat zij, hoe groot hunne macht officieel ook was, hiermede niet tevreden waren en dikwijls danig het autocraatje uithingen, vooral wanneer iemand aan onderworpenheid te kort schoot, of het voor den zak van den machthebbende nuttig was. En wie kon zoo'n potentaatje aan? Hij was toch de „toean besar" en de „toean jang paling besar" zetelde te Batavia en Batavia was toen nog héél ver. Bevelen of reprimandes van daar hadden eene lange reis in een tijd toen er nog geene stoomschepen, vliegtuigen of draadlooze bestonden. Omgekeerd duurde het even lang vóórdat de Groote Heer kennis kon krijgen van klachten over den gouverneur, gesteld zelfs dat een zijner onderhoorigen den moed daartoe had, in de zekerheid dat zijn klacht hem zoude worden ingepeperd.

In 1678 trad als gouverneur van Ambon een zekere Robert de Vicq op, een man toen van bijna 70 jaar, een leeftijd waarop tegenwoordig de meeste gouvernementsdienaren reeds menig jaartje pensioen hebben getrokken. Of dit het gevolg was van zijn vrij hoogen ouderdom, waarin velen het leven liefst kalmpjes opnemen, zeker is het, dat hij maar weinig in het belang van het hem toevertrouwde gewest heeft uitgericht. Bij zijne komst was er eene kerk in aanbouw; hij liet daaraan wat voortwerken, iets dat wel een gunstigen indruk moest maken op de „hooge oomes" te Batavia, want al was het hoofdstreven der Edele Compagnie gericht op geld, liefst veel geld verdienen, toch hield zij den godsdienst in eere, en stonden de verkondigers daarvan bij haar in een goed blaadje, en omgekeerd hadden dezen een grooten invloed op besluiten en maatregelen van het opperbestuur. Maar, om op die Kerk terug te komen, tot voltooiing kwam het gebouw onder de Vicq's bestuur niet, en natuurlijk ook niet tot het in gebruik nemen overeenkomstig zijne bestemming. Maar ongebruikt bleef het evenmin. Men scheen daar in die dagen ook reeds „woningnood" te kennen en nu besloot de gouverneur het kerkgebouw in zijn onvoltooiden toestand aan te wijzen aan een paar „prinsen" 1) als woning. (Of die heeren al of niet „huis huurindemniteit" genoten wegens gebrek aan eene normale behuizing?). Wij moeten aannemen dat die menschen reeds gekerstend waren: want anders zouden zij er voor bedankt hebben eene woning te betrekken, bestemd voor godsdienstoefeningen van „Kafirs" en dus in hun oog „haram" (als onrein verboden).

Die prutserij aan de kerk was niet de eenige technische arbeid: zoo liet hij altijd in het belang van zijn gewest, een muur metselen ter vervanging van eene houten schutting. Maar aan zijn eigen belang scheen hij toch ook wel eenige aandacht te hebben gewijd. Batavia achtte het daarom gewenscht het aantal verwerkte steenen te laten natellen! Jammer dat wij het resultaat van deze contrôle niet vermeld vonden, maar het simpele feit is teekenend genoeg voor de psyche van den gouverneur.

Een prettig mensch in den omgang was deze niet: integendeel was hij een ongemakkelijk heerschap. Vooral met zijn opperkoopman had hij telkens herrie. Dezen vereerde hij vaak met allerlei „epitheta ornantia", eens schold hij hem uit voor dief, in het vermoeden dat deze rijst uit het magazijn der compagnie ten eigen bate had verkocht. Het kon best waar zijn, want op het op sago aangewezen Ambon, moet een bordje rijst wel eene tractatie zijn geweest. Wij mogen dus wel aannemen dat de koopers gaarne een flinken prijs voor hunne lekkernij over hadden. De gouverneur gunde zijnen opperkoopman zijn zoete winst niet, hij kon de zon niet in het water zien schijnen en dit was al heel onredelijk van hem, want zelf had hij ook graag wat bijverdienste (adres aan dat met goud en zilver gemetseld muurtje). Hij stond dan ook op zeer vriendschappelijken voet met den „fiskaal" (wij zouden zeggen ambtenaar bij het openbaar ministerie, die tevens de belangen van den fiskus behartigde). Men mompelde dat „de fiskaal den zak ophield" en de gouverneur door het opleggen van zware boeten, er voor zorgde dat er behoo[rlijk] wat in dien zak terecht kwam en dat de oogst [door] beide braven werd gedeeld.

Op zekeren dag kreeg de gouverneur het w[eer] eens aan den stok met den opperkoopman; [deze] zoude nam. den „stalmeester" (mandoer der kang-koeda?) van zijne Edelheid hebben gesl[agen]. De gouverneur was razend en bood den ander ferm pak slaag aan, maar deze, niet op zijn m[ond] gevallen, antwoordde: „den eersten slag zo[u ik] afwachten, maar dan zoude ik U braaf afro[ssen]."

De gouverneur: „dan zoude ik U in het d[onker] gat zetten!" Dat was geen gekheid! Maar de t[egen]partij liet zich niet overbluffen en gaf terug: [„Dat] doet men schelmen en dieven, maar geen op[per]koopman!" Zoo ging het nog een poos voort [met] die uitwisseling van vriendelijkheden; de p[artijen] werden gezworen vijanden, maar daar de go[uver]neur de machtigste was, vond zijn vijand het r[aad]zaam de wraakneming van zijn chef niet af te w[ach]ten, en naar Batavia uit te wijken.

Vroolijke, gezellige toestanden toen! Goeie [oude] tijd!

Een ander maal was het een zekere kap[itein] Bulk, die met den vriendelijken aard van den [gou]verneur kennis maakte. Deze kapitein werd [met] de eene of andere opdracht naar een naburig e[iland] gezonden. Maar nu wilde het ongeluk, dat de[ze] daar ziek werd; toch wilde hij zooveel mo[gelijk] zijn plicht doen, en liet zich, overal waar hij w[ezen] moest, heen dragen. Dat het resultaat van zijne [op]dracht niet ideaal kon zijn, is te begrijpen, [maar] in plaats van zijn plichtsbetrachting op zijn c[redit] te boeken, voer de geweldige gouverneur als [een] razende tegen den armen kapitein uit en dreig[de] dezen aan den galg te helpen! De gouverneur [hield] nu eenmaal niet van halve maatregelen en het [ge]vaar dat hij die zoude laten toepassen was lang [niet] denkbeeldig; dat het tot hangen zoude komen [was] te meer mogelijk, omdat niemand, uit vrees [voor] den machtigen gebieder de taak op zich [durfde] nemen, den beschuldigde te verdedigen. Ein[delijk] gelukte het den gouverneur den secretaris van [den] Raad van Justitie hiertoe te brengen, maar [niet] door overreding, eenvoudig door een [streng] bevel. Den verdediger werd beloofd dat het [hem] niet kwalijk zoude worden genomen, wanneer [hij] naar zijn geweten te werk ging. Hierdoor [aan]moedigd kostte het den verdediger geen moeite [den] ongelukkigen kapitein vrij te pleiten. Die recht[scha]penheid van den pleiter bekwam hem evenwel [zeer] slecht; want al had de gouverneur beloofd zi[ch naar] de uitspraak te schikken, toen deze niet naar [zijn] zin was uitgevallen, koelde hij zijn wrok op [den] verdediger en maakte hij dezen het leven zoo [zuur,] dat hij zijn ontslag als rechterlijk ambtenaar [nam] als „prèman" (*vrij man* noemt de inlander een[ieder] die geen officieele betrekking bekleedt) had de [gou]verneur weinig over hem te commandeeren.

Dat de kleine potentaat in zijn gebied [niet] gezien was, is begrijpelijk, evenzoo dat hij in de particulieren omgang weinig voeling met de to[e]gerij zocht. Men treurde daarom geenszins [toen hij] na een bestuur van vijf jaren, dit overdroeg aan [zijn] opvolger Robertus Padbrugge.

Met dezen kon men beter „opschieten" dan [met] zijnen voorganger; hij was van een minnelijke[n om]gang „en was niet bang" zijn prestige te sch[aden] door een gemoedelijk grapje. En dan, hij w[as in] de geneeskunde geoefend"! Zoo heel diepgaand [zal] die medische kennis wel niet zijn geweest, [maar] iemand, die er dan toch *iets* van wist, was in [dien] uithoek en in dien tijd stellig een aanwinst. [Onge]lukkigerwijs was deze amateur-Aesculaap zelf [de] eerste waarop hij zijne wetenschap kon toepassen. [Toen hij] op een dienstreis nam. overviel hem een slag[regen] zóó hevig als er alleen in de tropen neer[valt]. Dientengevolge raakte hij verlamd, het ergst [aan] zijne handen (of een stortbui dit kan uitw[erken] mogen heeren medici beoordeelen).

Ten opzichte van eerlijkheid in geldzaken [stak] Padbrugge gunstig af, niet alleen bij den vo[rigen] titularis, maar bij vele andere beambten der [Oost-Indische] Compagnie, die vaak niet afkeerig waren van [„bij]verdiensten". Voor omkooping was hij niet [ont]vankelijk; dit ondervond o.a. een Chinees, die [met] de justitie een appeltje te schillen had en aan [den] gouverneur een prachtig stuk spek kwam [bie]den; toen het geschenk geweigerd werd, licht[te de] Chinees het spek wat op en wees op een [aantal] „gouden kobangs" ter waarde van 10 rijksdaalders elk. De gouverneur werd ferm boos en joeg [den] staartdrager zijn erf af. (Van dergelijke „

1) Men was in die dagen nog al gul met vorstelijke titels. Valentijn lezende komt men gewoonlijk de benaming „koning" tegen, voor inboorlingen die wij eenvoudig „hoofd" zouden noemen. Een wat aanzienlijk hoofd wordt wel is waar vaak met „radja" aangeduid, maar hoewel dit „vorst" ook „koning" beduidt, moet men zich van het vorstelijke of koninklijke van die titularissen gewoonlijk geene al te mooie voorstelling maken.

hebben wij in onzen tijd nog wel staaltjes vernomen).

Een andermaal wilde eene rijke Chineesche vrouw, wier zoon ter dood was veroordeeld, den gouverneur door eene groote som gelds er toe brengen zijne voorspraak te verleenen, maar ook nu wist hij tegen de verlokking stand houden.

Meer dan zijn voorgangers liet hij werken van algemeen belang verrichten. Soms volgde hij daarbij eene methode die weinig geld kostte, maar waaraan eene zekere originaliteit niet ontzegd kan worden. Bij voorbeeld. Aan de kust waren twee inhammen, door een landtong gescheiden. Wilden visschers van de eene bocht naar de andere, dan trokken zij hun vaartuigje eenvoudig over die landtong heen. Nu liet de gouverneur deze door een klein kanaal doorsnijden; hij gelastte dat een ieder, die dat sleep met prauwtjes verrichtte, telkens een handje aarde voor het kanaal zoude uitgraven. Het ging wel niet vlug, maar de doorvaart kwam er. Simple comme bonjour!"

Ook voor het verkeerswezen te land had de gouverneur een open oog. Het was de gemoedelijke gewoonte, dat buffels en varkens vrij langs de straten wandelden, wat voor oude menschen en kinderen zijne bedenkelijke zijde had. Nu stelde Padbrugge voor de eigenaars van die buffels eene boete van een rijksdaalder vast; varkens werden door politie-oppassers eenvoudig doodgeschoten en naar het ziekenhuis gebracht als eene tractatie voor de patiënten. Daar de „wondheeler" tevens „schaftmeester" was, beschouwde deze zoo'n bijdrage als een buitenvallertje. Maar op zekeren dag sprak de gouverneur tot den „wondheeler": „mijnheer Boekhout, ik heb u daar weer een schoon varken, dat mijne oppassers geschoten hebben, naar het ziekenhuis laten brengen." Onderdanig dankte de ander. „Ja maar, 't is een varken van U zelf" liet de gouverneur er op volgen; de toegesprokene schrok en rende naar het ziekenhuis om te zien „of er nog zalf of pleister aan helpen mogt", maar de krulstaart bleek „ongeneeselijk dood". Den volgenden dag vroeg de gouverneur aan den medicijnman, hoe het varken gesmaakt had. „'t Was goed, heer landvoogd, maar niet zoo goed als ik 't eerst wel gedacht had." Zoo'n oolijkerd!

Hoewel de gouverneur zeer nederig en godsdienstig heette ('s Zondags trok hij steeds twee maal ter kerke), was hij toch niet geheel en al vrij van wereldsche ijdelheidjes. Zoo stond hij niet toe dat iemand „Mijnheer" werd genoemd; het recht op dien vocativus kende hij alleen toe aan zich zelf en den predikant.

De heer Padbrugge regeerde vier jaren, over het algemeen geëerd en bemind, als mensch en als bestuursambtenaar.

De opstand van Dipanègara

door

H. A. RITTER.

—o—

Een eeuw geleden trok Dipanegara het zwaard, om over *zijn* lot en over *onze heerschappij op Java* te doen beslissen. Hij werd, in de geschriften dier dagen — het heeft vijf jaren geduurd vóór hij onderworpen en onschadelijk gemaakt was — nooit anders genoemd dan *de Hoofdmuiteling*. Maar voor wie nagaat, waarom hij in opstand kwam, is het duidelijk dat hij daarvoor gegronde redenen had. Dit is trouwens reeds zeer vroeg ingezien door sommigen onder hen — o.a. door Weitzel — die uitvoerig over den tot oorlog uitgedijden, opstand hebben geschreven. Blijkbaar miste ons bewind in Indië in die dagen, wat de Sainoza de deugd van een Rijk noemt; n.l. *de zekerheid van zijn bestaan*. En die zekerheid ontbrak, wegens de feilen die bestonden. Er was tevens zoo weinig besef van de nadeelige gevolgen van onze bestuursmaatregelen, dat de, op en nà 20 Juli 1825 elkander opvolgende berichten, omtrent de snel om zich heen grijpende rebellie in Jogja, voor Batavia even zoovele donderslagen uit helderen hemel waren.

Dweepzucht en *eerzucht* waren, volgens onze Regeering de motieven van Dipanegara's optreden. *Dweepzucht* ten opzichte van den godsdienst en den oud-Jajaanschen adat; *eerzucht*, blijkende uit den wensch Sultan van Jogja te worden — ofschoon het opvolgingsrecht hem van troonsbeklimming uitsloot. Toch lagen de oorzaken dieper. De Javaansche samenleving dier dagen, was op den weg naar een steeds grootere immoraliteit, en de opstandige Mataramsche Prins schreef dat voornamelijk toe aan den Europeeschen geest, die zich, niet in den besten vorm, van Hoog- en laag Javaan begon meester te maken. Daartegenover stelde hij den wensch, het volk waarover hij ook als godsdienstig Hoofd wenschte te regeeren, in betere banen te leiden. De Islam en de oud-Javaansche adat moesten beide in eere worden hersteld. Als wereldlijk Heer wilde hij Jogja — misschien wel geheel Java — verlossen van „de Hollanders", die hij ook persoonlijk haatte. De schending van een zijner vrouwen door een Hollandsch ambtenaar, verminderde dien haat natuurlijk *niet*. Als vorst wilde hij trachten het „volk" te verlossen van de armoede waaraan het door ons beleid leed, o.a. door de verpachting aan Chineezen van de poorttollen, het Hof en de lagere Javaansche adel te behoeden tegen de verarming, die door het landverhuursysteem dreigde.

In zekeren zin was het dus de rol van „Vader des Vaderlands", die Dipanegara, voor een groot deel echter ook om eigen roem en voordeel, wilde spelen.

Of hij daarvoor geschikt was, is een vraag, die ook door *eigen omgeving* dikwijls ontkennend is beantwoord. Van onze zijde is hij een tragedieheld genoemd door van der Kemp, die in hem een *Hamletfiguur* zag. Er kan natuurlijk in een kort journalistiek artikel geen kwestie van zijn, het voor en tegen van die voorstelling te overwegen. Wij willen alleen zeggen dat het laatste ons bekende oordeel over Dipanegara hem als leider van den opstand een mauvais marque geeft. Als mensch en als Javaansche Prins in het bijzonder zijne waarde erkent. En George Nypels, de redacteur van „De Indische Gids", zegt in de herdenking van den opstand (Juli 1925) omtrent Dipanegara's beteekenis voor de Javanen: „Met het herleven van het „Javaansche nationaliteitsbesef zal de stralenkrans „om zijn hoofd stellig in schittering toenemen".

Wij, voor ons, gelooven dat *ook*. Want een nieuwe opstandeling zal niet aarzelen op het voorbeeld van Dipanegara te wijzen.

Hoewel Dipanegara misschien zelf heeft kunnen begrijpen, dat het een zware worsteling zou wezen, die hij ondernam. Ja, dat Nederland *alle krachten* zou inspannen om zijn betwist gezag te herstellen, kan hem niet onbekend zijn geweest. Ook de wreeddweepzieke priester Kidy-Modjo en de jeugdige held *Sentot* zullen daarover, zonder twijfel, hunne gedachten hebben gehad. Maar daar rekenden zij in de praktijk niet mede. Allerwegen ontvingen zij van hoog en laag bijval, en meermalen scheen de voortduur van onze heerschappij over Java *onzeker*. Totdat, ten slotte, onze kracht op den duur te afmattend bleek ook voor den grooten dweepzuchtstrijd, en de bevolking hoe langer hoe meer onze hulp ging inroepen, tegen de eischen door den bevrijder (?) hen gesteld. Toch bleek bij den minsten voorspoed zijn aanhang toen nog sterk te zijn. Maar die aanhang verliep bij de volgende nederlaag.

De toen door ons gevoerde strijd op Java is een zware strijd geweest. Groote, voor dien tijd geweldige offers zijn van ons gevergd. 1) De verliezen aan Javaansche zijde moeten tot in het fabelachtige geloopen hebben. Menigmaal waren beide partijen even moedeloos. En inderdaad komt aan Generaal Merkus de Kock hoogen lof toe voor zijn vasthouden aan de hem gebleken meest practische tactiek. Een tactiek, die hij voortdurend verdedigen moest tegen Gouverneur-Generaal Du Bus de Ghisignies — die was uitgezonden om te bezuinigen. De guerilla-oorlog is ten slotte door ons bedwongen gelijk de Engelschen Christiaan de Wet in Z.-Afrika hebben ten onder gekregen. Al toonde de Kock zich *nooit* afkeerig van onderhandelingen. Bentings, versterkte posten moesten, wat wij onderworpen hadden, bevestigen. Onderwijl ging de bewegingsoorlog rusteloos door. Hoeveel dat van onze troepen vergde, blijkt hieruit, dat in het laatst van den oorlog (1830) wij op het betrekkelijk kleine gebied van Jogja ageerden met 28.000 man — waarvan slechts 4600 man te velde waren. Verlaten en zwervend met weinige getrouwen, verzocht *Dipanegara* een onderhoud met Generaal de Kock, bij welk onderhoud hij werd gevangen genomen. Iets wat hij vooruit had kunnen zien, maar waardoor hij den schijn aannam slechts door *verraad* te zijn ten ondergebracht.

Een heldenkamp dus, zegt de een. Een wanhopig

1) De oorlog kostte ons de levens van 8000 Europeesche- en 7000 inlandsche soldaten. De kosten beliepen 25 millioen gulden.

eerzuchtig streven, zegt de ander. Wij zullen ons van de keus uit een dezer twee beoordeelingen onthouden. Maar zeker is het dat de Indische Regeering getracht heeft, verbeteringen aan te brengen. Majoor De Klerck wijdt daaraan het geheele Zesde deel van het groote werk, dat hij na Kapitein Louw vervolgde.

Wie daartoe lust heeft, moge het nalezen. Alleen de Historicus zal dit doen. En meer behoeft ook niet. Het is dan aan hem zijn lezers er van te onderrichten. *Onze* journalistieke herinnering had alleen ten doel te doen zien, dat de Java-oorlog *niet* zoo onbeduidend is geweest als velen meenen, en dat Dipanegara een *figuur* is geweest en geenszins de onbeduidende Vorst, waarvoor onze vertegenwoordigers aan het Jogjasche Hof hem in 1825 hielden. Bovendien was zijn optreden voor ons een les, die niet in den wind kon worden geslagen. Meer te doen kon van hem niet worden gevergd. In zooverre is zijn opstand van nut geweest voor het Nederland dat toen over Indië regeerde. —

Van Week tot Week.

Dinsdag 9 tot Maandag 15 Augustus. 1)

Vliegtocht van luitenant Koppen naar Indië en terug. In het „Kol. Weekbl." van 7 Juli werd reeds melding gemaakt van het voornemen van den eersten luitenant-vlieger G. A. Koppen om den 1en October a.s. een vliegtocht naar Ned-Indië en terug te ondernemen. Thans verstrekt het Comité „Vliegtocht Nederland-Indië" nadere gegevens aan het Haagsche Aneta-kantoor: Het is de bedoeling van luitenant Koppen, vergezeld van een mede-bestuurder en een werktuigkundige op genoemden datum van Schiphol naar Batavia te vertrekken en de heen- en terugreis binnen één maand te volbrengen met inbegrip van een zesdaagsch verblijf te Batavia. De te volgen route stemt in hoofdzaak overeen met die, gevolgd door Van der Hoop en door Geysendorffer. De vlucht zal tevens „postvlucht" zijn; De stukken zullen worden afgestempeld met een voor deze gelegenheid opzettelijk te vervaardigen stempel; het luchtrecht bedraagt *f* 2.50 per briefkaart en *f* 10.— per 20 gram van andere poststukken. Genoemd Comité vertrouwt, dat de Nederlandsche natie en de bevolking van Nederlandsch-Indië aan den tocht van luit. Koppen dezelfde warme belangstelling zullen schenken, welke aan de vorige nationale Indiëvluchten ten deel viel en dat ieder, die daartoe in de gelegenheid zal wezen, het zijne zal bijdragen om het slagen van dezen tocht te bevorderen.

1) De hiervolgende Aneta-berichten zijn ontleend aan de *N. Rott. Ct.*

Het communisme in Nederl.-Indië. Aneta seinde d.d. 12 Aug.: Tot dusverre zijn te Bandoeng, Tjimahi en Batoe Djadar 65 militairen onder verdenking van communistische gezindheid gearresteerd. — Verder meldt genoemd persbureau dd. 13 dezer, dat de regent van Grisee, R. A. Soeriowinoto, als belooning voor zijn ontdekking van de communistische samenzwering in 1926, is beloond met de „Gouden Songsong". Ten slotte, dat een zekere Tjipto Mangoen Koesoemo door de politie te Batavia aan een verhoor werd onderworpen, waarbij is uitgekomen dat hij o.m. relaties onderhield met den aangehouden hoofdopzichter van de gemeentewerken te Batavia J. de Jeer (die betrokken was bij het nieuwe communistisch complot hetwelk in de vorige maand ontdekt werd) en met hem verschillende plannen voor een opstand heeft besproken.

Het detachement Indische militairen in Indië terug. Batavia, 13 Aug. (Aneta). Het Indische detachement, dat de plechtige bijzetting van het stoffelijk overschot van wijlen Generaal Van Heutsz in Nederland heeft bijgewoond, is heden te Tandjong Priok aangekomen.

Namens den divisie-commandant, generaal Lasonder, werd het detachement verwelkomd door den plaatselijken commandant. De regimentsmuziek was bij de aankomst van de boot aanwezig.

Studiereis naar Nederland. Bandoeng, 11 Aug. (Aneta). De heer Wiranata Koetoema, regent van Bandoeng, zal zijn studiereis naar Nederland aanvangen op 7 September a.s.

Luitenant Simons gewroken. Sawahloento, 11 Aug. (Aneta). De Landraad deed uitspraak in de zaak van de leiders van den aanval op de brigade van luitenant Simons, waarbij de laatste gesneuveld is.

Acht personen werden tot 20 jaar gevangenisstraf veroordeeld, 1 persoon tot 16 jaar gevangenisstraf en 12 personen tot 12 jaar gevangenisstraf.

Opleiding tot officier. In Ned.-Indië zijn geslaagd en worden toegelaten voor een opleiding tot officier bij de Koninklijke militaire academie te Breda de navolgende candidaten: J. E. Fris, C. Vervooren, W. In 'tveld, J. W. Brouwer, F. Treffers, F. W. Schulze, J. H. Marcks, F. Chattelin, E. L. F. Couvreur, G. A. J. C. van Loon, Soetopo en H. G. van Selow. Zij worden dezer dagen hier te lande verwacht.

De vice-president van het Hooggerechtshof verlaat 's Lands dienst. Batavia, 11 Aug. (Aneta). De vice-president van het Hooggerechtshof van Ned.-Indië, mr. J. Th. Stok, thans met buitenlandsch verlof, heeft wegens ziekte eervol ontslag gevraagd.

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

VII. De Pedir-expeditie.

(Vervolg).

Op expeditie leerden de verschillende wapens en diensten elkander in het bijzonder waardeeren. Vandaar, dat er in het Indische Leger vrijwel geen sprake was van wapengeest in de ongunstige beteekenis van het woord. In het bijzonder moesten de verdiensten van de genietroepen tijdens den marsch worden erkend. Nauwelijks was een overgang voor de paarden nagenoeg gereed, of een gedeelte van de werkers snelde alweder vooruit, waar spoedig hun hulp weer op een ander punt noodig zou zijn. Bij den aanval op door zware versperringen, verhakkingen, bamboedoeripaggers als anderszins omringde bentengs bewezen de mineurs wederom waardevolle diensten. Destijds waren ook bij geen enkel wapen naar verhouding zooveel officieren gedecoreerd als bij de genie. De compagnieën infanterie marcheerden slechts eenmaal in de acht keer voorop en dan nog hadden zij in den regel de marechaussee voor zich.

Den 1en Juni begon de eigenlijke expeditie met den opmarsch tegen Kota Mantroë Garoet, welke plaats in 1878 ook het doel voor de colonne Coblijn was geweest. Eerst werd de Pedirrivier gevolgd, daarna werd deze doorwaad en een uitgestrekte door den tegenstander dras gelegde sawah overgestoken om door een omtrekkende beweging de benteng aan te vallen van eene zijde, waarvan de verdediger ons niet verwachtte. Zij, die dien dag het eerst in het vuur kwamen, hadden een mooie gelegenheid om daar geleidelijk aan te wennen. Zij werden namelijk eerst op grooten afstand, later meer nabij beschoten, maar hevig was het vuur dien dag niet, behalve voor hen, die ten slotte deel namen aan den aanval op de benteng, waarbij de verdediger het echter ook niet tot een handgemeen liet komen. Het tweede bataljon was evenwel in tweede linie en nam geen deel aan den aanval op de benteng zelf. Toch hadden wij ook enkele of onze liezen te betreuren. Het scheelde weinig, of Op kapelmeester was daar ook bij geweest. Op een gegeven oogenblik sloeg er namelijk een kogel door zijn veldzak, om vervolgens met een luiden knal in het vel van de groote trom te vernielen en in het muziekinstrument te blijven liggen. Als eene herinnering aan deze verwonding werd na terugkomst te Segli die kogel met een kettinkje aan de trom bevestigd.

In Garoet en omgeving werd een bivak betrokken. De volgende dagen werd de omtrek bezocht. Op den eersten rustdag, waarbij het tweede Bataljon was gelegerd op de welvarende pasar Arôn, konden ondanks het strenge verbod tegen ramp passen de Amboineezen de verleiding niet weerstaan om te onderzoeken, wat de verschillende

[P]ensioen. Kolonel van den geneeskundigen [di]enst bij het O. I. leger M. F. Drognat Doeve, [z]al 2 September den dienst met pensioen [v]erlaten.

[H.] G. Hagen † Te 's-Gravenhage is, op den leef[tij]d van 63 jaar, overleden de heer Mr. H. G. [Ha]gen, raad-adviseur bij het Departement van [Kolo]niën, Commandeur in de orde van Oranje-[N]assau en ridder in de orde van den Nederl. [L]eeuw.

[Voorz]itter van den Geneeskundigen Raad. Bij Kon. [B]esluit is op verzoek eervol ontslagen, onder [d]ankbetuiging voor de aan den lande bewezen [di]ensten dr. H. J. Kijlstra, gep. kolonel-tit. van [de]n Geneesk. Dienst van het Ned.-Ind. leger, [al]s voorzitter van den Geneesk. Raad van het [C]ommissariaat voor Indische Zaken bij het [D]ept. van Koloniën.

[N]eumann †. Te 's-Gravenhage is, in den ouder[do]m van 74 jaar, overleden de heer J. B. Neu[m]ann, oud-resident der Lampongsche Dis[tr]icten.

[Slui]ting van de Volksraadzittingen. Blijkens een [A]neta-telegram zijn de gewone zittingen van [de]n Volksraad den 10en Aug. geëindigd.

De voorzitter, mr. Neijtzell de Wilde, rele[v]eerde in zijn sluitingswoord de ontzagwekken[d]e moeilijkheden, waartegen het bewind in [N]ed.-Indië zich in deze tijden geplaatst ziet, [d]oor het ontwaken van het Oosten, dat trou[w]ens door ons zelf bevorderd wordt.

Wij mogen niet uit het oog verliezen — aldus [m]r. Neijtzell de Wilde — dat ons bewind het [ele]ment is, dat de deelen van den Ned.-Indi[sc]hen archipel met hunne tallooze volkeren van [ui]teenloopend ras en beschaving tot een geheel [te]zamen houdt.

Spreker eindigde met een woord van opwek[ki]ng tot hen, die geneigd zijn de huidige toe[st]anden alleen met een somber gemoed en [g]efronste wenkbrauwen te bezien, en waar[sc]huwde dezen tegen overdrijving en een[z]ijdigheid.

[Kun]st, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Levenskunst.

II.

[Onde]r *Levenskunst* zal in de eerste plaats wel [verstaa]n moeten worden: de kunst om van eigen [l]ets schoons te maken, zóó dat het een mooie [...]an geluk om zich heen schept. Vroegen wij, [in] verband, hier verleden week de aandacht [der l]ezers voor het streven van „De Koloniale [School] voor Vrouwen en Meisjes" te 's-Gravenhage, [die] op gericht is der naar de tropen vertrek[kende] Europeesche vrouw den weg er toe te wijzen,

thans zouden wij gaarne eenige leeke-indrukken willen weergeven van het „Sterkamp" bij Ommen, wijl 't ons voorkwam, dat ook daar den weg gewezen werd tot beoefening van levenskunst.

Zonder aangesloten te zijn bij de „Orde van de Ster in het Oosten", noch bij de „Theosofische Vereeniging", waren wij door bizondere omstandigheden, verleden week in de gelegenheid eenige dagen door te brengen te midden der geloovigen, gelegerd in die vredig-rustige natuur van statigdonkere dennenbosschen en zonnig-lachende heidevelden van Eerde.

Zooals reeds in de dagbladen te lezen stond, waren in dit kamp vertegenwoordigers van vele Oostersche en Westersche godsdiensten vereenigd: Christenen, Israëlieten, Boeddhisten, Hindoes, Mohammedanen, enz. De Orde werd in 1911 in Benares (Br. Indië) opgericht en bevat thans meer dan 100.000 leden over de geheele wereld verspreid.

Het kamp is, in vergelijking met het vorige jaar, belangrijk uitgebreid. Er zijn thans ruim 2600 deelnemers van 40 verschillende nationaliteiten tegen 2000 in 1926.

Alles is keurig, hoewel eenvoudig ingericht en uitnemend geregeld.

De openingsplechtigheid op Zondagmorgen droeg al dadelijk een plechtig, artistiek karakter: tusschen de lange rijen leden, aan weerszijden van den weg buiten de poort van het kamp geschaard, schreed 's morgens de eerwaarde, grijze Dr. Annie Besant, gevolgd door twee Britsch-Indische jonge mannen, Krishnamurti en Rajagopal, tot vóór den ingang, welke met een snoer van veldbloemen was afgesloten. Op een kussen werd der beschermvrouwe door twee blonde kindertjes een kleine schaar aangeboden, waarmede zij het afsluittouw doorsneed, terwijl zij met enkele treffende woorden de hoop uitsprak, dat het kamp door de verschillende werkzaamheden, de dagelijksche meditaties en den geest van internationale broederschap bevorderlijk mocht zijn voor het werk van den Wereldleeraar.

Daarna verzamelde men zich in de groote lezingtent, waar Krishnamurti een toespraak hield, waarin hij o.m. zeide, dat het Sterkamp hem deed denken aan de Ganges, de groote heilige rivier in Indië, waar jaarlijks duizenden vertegenwoordigers van verschillende godsdiensten hun louteringsplechtigheden verrichten. Zoo, aldus spr., komen ook hier vertegenwoordigers uit alle landen om loutering te zoeken van alle zorgen en moeilijkheden, die zij in het afgeloopen jaar hebben doorgemaakt. Hier komen allen, die voor jaren naar de vervulling van hun idealen hebben gestreefd, die jarenlang gezocht hebben naar datgene, wat in het diepste van elk mensch aanwezig is: geluk, vrede, wijsheid.

Hier komen allen, die hun eigen ziel gezocht hebben. En wij zullen hopen, aldus eindigde spr. zijn toespraak, dat zij die hier zullen vinden.

Des middags hield mevrouw Annie Besant een toespraak, welke ook voor niet-leden toegankelijk

[keu]dé achtergelaten kisten bevatten. Daarbij [werd] nogal wat kruit en vuurwerk gevonden, dat [wa]s werd aangestoken en een geknal veroor[zaakte], alsof het bivak zwaar werd beschoten. Maar [d]aarna gingen de Atjehers werkelijk hiertoe [over], zoodat echt en schijn-geweervuur zich met [elkaa]r vermengden. Toevallig was op dat oogen[blik een] compagnie juist aangetreden voor een wa[peninsp]ectie, zoodat onmiddellijk kon worden uit[gerukt], waarna twee andere compagnieën spoedig [volgde]n. Aan de overzijde van de rivier rukten [intusschen] eenige compagnieën van het 3e Bataljon [op, me]t dat gevolg, dat de djahats op verschillende [plaatse]n werden verrast, bij welke gelegenheid [velen] hunner het leven lieten. De beschieting [werd d]an ook niet meer herhaald. Alles was zoo [rustig] zijn werk gegaan, dat de commandant van [de acht]ergebleven compagnie heel verwonderd was, [toen z]ij in het bivak terugkeerden. Hij had van het [gevec]hten niets bemerkt, wist zelfs niet eens, dat [het biv]ak beschoten was; daar zijn compagnie niet [bij de] pasar zelf lag, klonken voor hem de knallen [van de] op de keudé in het vuur geworpen patronen [als di]e van de schoten der Atjehers uit dezelfde [richting].

[Na ee]n rustdag werd, onder achterlating van [een b]ezetting in Mantroë Garoet, opgerukt naar [Padang] Tidji in de VII Moekims Pedir, waar de [kraton] van Panglima Polim was gelegen. Onder[weg bij] Grong-Grong aan den rand van het heuvel[terrein] moest onze artillerie nog in actie komen [teg]en op een hoogte gelegen benteng. Ook

Grong-Grong zelf was flink versterkt. Maar ook hier bood de tegenstander geen hardnekkigen weerstand. Wel werd 's nachts het bivak vrij zwaar beschoten. Hierbij werd een Amboineesch fuselier van onze compagnie ernstig gewond. Deze stond op schildwacht naast het keukenvuur, waar hij een mooi doel voor de Atjehsche schutters opleverde. Die man was wel een pechvogel. Na eerst als kok te hebben gediend, was hij op verzoek van die betrekking ontheven, omdat die hem te zwaar viel. De eerste maal, dat hij op schildwacht stond, was hij er ook bij en wel door het licht van de keuken, waarin hij in de vorige bivaks zoo hard had gewerkt. Want het baantje van kok te velde is geen sinecure. Na evengoed als de anderen den geheelen dag met volle bewapening te hebben gemarcheerd, zijn het dan ook bij den trein, kan de kok aan het werk gaan, als de anderen rusten en, hoewel hij geen nachtdienst doet, wordt hij toch uren vóór de reveille gewekt om te zorgen, dat de anderen vóór het uitrukken een warm maal kunnen nuttigen.

Zonder verder ernstigen tegenstand te ontmoeten, bereikte de colonne Padang Tidji, waar Panglima Polim uiteraard niet werd aangetroffen. Hier kwam ook de Selimoencolonne nog vóór den nacht het bivak binnen na een zwaren marsch over de waterscheiding tusschen Groot-Atjeh en Pedir. De verbinding tusschen beide colonnes was dus spoedig tot stand gebracht. Toch was het resultaat niet bevredigend, want er waren geen ernstige verliezen aan de verzetspartij toegebracht. Ook bij de vele volgende tochten, waarbij Pedir in alle richtingen

was en las daarna de heer Krishnamurti eenige van zijn gedichten voor.

Het meest indrukwekkend vonden wij des avonds het kampvuur, op een open plek in het bosch aangericht. In een grooten cirkel zijn amphitheatergewijze houten banken van dennenstammen getimmerd, plaats biedend voor meer dan 3000 personen. Tegen 9 uur, nadat door ernstige muziek stemming is gemaakt, wordt daar in het midden het vuur van den grooten houtstapel ontstoken door Mevrouw Besant, waarna de heer Krishnamurti, het hoofd van de Orde van de Ster in het Oosten, met bijzonder melodieuse stem een Sanskriet vuurhymne uitspreekt, terwijl de vlam al hooger en hooger opstijgt, levendig herinnerend aan het Javaansche symbool van het reinigende en beschermende vuur: de heilige *Keris*, met zijn uit breeden voet onder pamor-flikkeringen, gevlamd lemmet, in een spitsen punt eindigend.

Er heerscht onder de talrijke aanwezigen een plechtige stilte, welke pas verbroken wordt, als de heer Krishnamurti voor de microfoon een rede uitspreekt, die duidelijk in de rondte weerklinkt.

Gelijk bekend is, zien de geloovigen in dezen spreker den nieuwen wereldleeraar. Het lijkt ons wel teekenend, dat deze verpersoonlijking nu juist een *Oosterling* is, die, naar zoovele Westerlingen van allerlei nationaliteiten gelooven, hun het hoogste heil komt brengen. Treffend aandoenlijk is 't om te zien, met hoeveel liefdevollen eerbied de bejaarde, maar daarom toch nog altijd energieke voorgangster door haar [illegible]gdigen Indischen leerling wordt bejegend, te[illegible]d daarbij natuurlijk ook zijn arbeid door haar wijze levenservaring waardevol wordt geschraagd.

In de „Inlichtingen" voor belangstellenden, opgesteld door den organisator der orde, Rajagopal, wordt omtrent de „vervulling" o.a. het volgende medegedeeld:

„Op de herdenkingsdag van de „Orde van de Ster in het Oosten", 28 December 1925, te Adyar, Madras, Britsch-Indië gehouden, klonk voor het eerst de Stem van den Wereldleeraar van de lippen van J. Krishnamurti. Hij zeide:

„Ik kom tot hen die sympathie verlangen;
Die hunkeren naar geluk;
Die wenschen bevrijd te worden;
Die het geluk in alle dingen zoeken.

Ik kom om te hervormen, niet om af te breken; niet om te vernietigen, maar om op te bouwen."

In het Sterkamp te Ommen in Juli 1927, sprak wederom de Wereldleeraar tot de duizenden, die zich rond het kampvuur hadden verzameld, zeggende:

„Ik behoor aan alle menschen toe
Aan allen die waarlijk liefhebben,
Aan allen die lijden.
Zoo Gij voort wilt gaan,
Moet Gij met mij gaan,

Als Gij begrijpen wilt,
Moet Gij zien door mijn verstand.
Als Gij zoudt willen voelen,
Moet Gij voelen door mijn hart.
En daar ik waarlijk lief heb,
Verlang ik dat ook Gij die liefde kennen zult.
Daar ik waarlijk voel
Moet ook Gij kunnen voelen.
Daar mij alle dingen gelijkelijk dierbaar zijn
Verlang ik dat ook Gij desgelijks zult doen.
Daar ik wensch te beschermen,
Moet ook Gij beschermen.
En dit is het eenige leven dat waard is geleefd [worden
En het eenige geluk dat het bezitten waard

Deze twee proclamaties waren op zich staande uitingen, doch thans zegt Krishnamurti zelf: „Mijn Geliefde en ik zijn Een. Kennende de eenheid, wendt Krishnamurti zich nu tot de reld, gereed voor zijn taak om allen die lijden treuren te doen deelen in zijn weten van den die leidt naar geluk en vrede. Hij zegt:

„Daar ik Bevrijding gevonden heb en in geluk, daar ik het Pad van Vrede ben, wensch anderen dat Pad te zien betreden. Daar ik waar lief heb, verlang ik uit het diepst van mijn de menschen te bevrijden, hen van hun lijden verlossen. Ik zal daarom rondgaan over de sche aarde, hen leerende. Open uwe harten gij deze bevrijding deelachtig moogt worden, dat gij zelf de ware bevrijders der mensch worden kunt en gij zult uitgaan en allen die zorgen en verdriet zijn zult toonen, dat hun ding, hun geluk, hun bevrijding ligt in zelven."

Ook de gemeenschappelijke meditatie, waar de in het kamp elke dag aanvangt, heeft zelfs buitenstaanders een groote bekoring.

Zoo werd Dinsdag het Onze Vader gezam uitgesproken door elk der deelnemers in zijn taal. De meditatie werd besloten met een voor vrede, eenige jaren geleden opgesteld den heer Djanarajadasa, vice-president van Theosofische Vereeniging, die nu met zijn Enge vrouw ook in het kamp was.

Dienzelfden middag hield dr. C. J. van Leeuw een voordracht over: *The Conquest of sion* (De overwinning op de begoocheling). Hij toogde, hoe de weg van den mysticus er een is op directe wijze, door de leegte in eigen hart dat is door de stilte die diep-in een ieder in draagt, maar waar zoo weinigen den moed heb zich in te wagen, voert tot de Werkelijkheid; het Koninkrijk des Hemels, het Koninkrijk Geluks, waar alle groote Leeraren en ook nu Krishnamurti, van getuigd hebben, dat het het noodige is, — het eerste waarnaar gezocht worden, waarna „alle andere dingen den men zullen worden toegeworpen". Tot deze

werd doorkruist en veel van het physiek der troepen werd gevorderd, bood de tegenstander ons hiertoe weinig gelegenheid. Dit was wel ontmoedigend, vooral voor de jongeren, die zoo vurig hoopten op een kans om zich te onderscheiden. Bij het uitrukken in groot verband, waarbij de verzetslieden zelden hardnekkigen tegenstand boden, zich er meestal toe bepaalden om ons op grooten afstand te bestoken en overigens elk verzet door de voorste compagnieën, dan wel uitsluitend door de marechaussee kon worden gebroken, was die kans echter zeer gering.

Dit was dus wel een geheel andere wijze van ageeren dan die van eenige jaren later, toen luitenants en onderofficieren dagen, weken-lang zelfstandig op patrouille in de rimboe gingen om de benden diep in de wildernissen te achtervolgen en in hun schuilhoeken op te sporen. Bij de Pedir-expeditie mocht een bataljonscommandant al blij zijn, als hij zelfstandig er op uit mocht; aan luitenants werd slechts een zelfstandig commando toevertrouwd bij een korte patrouille in de nabijheid van een bivak of bij dekking weg- of spooraanleg. Deze voorzichtigheid was echter niet overdreven, doch getuigde van wijs beleid, want de verzetspartij was toen nog ruimschoots van achterlaadgeweren voorzien en kon nog bijna overal op steun van de bevolking rekenen. Zoodra dus een kleine afdeeling zich te ver alleen zou wagen, zouden de djahats, die door de groote colonnes als vliegen werden opgejaagd, zich in groote getale tegen haar vereenigen, waarbij wij veel kans zouden loopen een

gevoelig echec te lijden, dat de bereiking van einddoel belangrijk zou vertragen. De kracht den tegenstander was nog te weinig gebroken, als bleek in Juli, toen de kolonel Van Heutsz het 14e Bataljon nog in Edi was ter onderdrukking van een aldaar plotseling uitgebroken verzet leiding van Teukoe Tapa, van welke gelegen de kwaadwilligen gebruik maakten om de col onder overste Willems (het 2e en het 3e Bat met artillerie en cavalerie) in de nabijheid van Glé Siblah krachtig te bestoken, zoodat op een dag tweemaal moest worden uitgerukt om vijand, die te dicht bij het bivak opdrong, te jagen en haar op den 23sten van die maand bij terugmarsch naar Segli op ouderwetsche „thuis te brengen", een vooral op Groot-Atjeh 1896 veel toegepaste taktiek, waarbij huisw marcheerende colonnes voortdurend op de flank maar vooral in den rug, werden bestookt.

Later is gebleken, dat deze actie tegen de colonne Willems ten doel had om Toekoe Oemar gelegen heid te geven met zijne benden uit de Pedirvallei ontkomen zonder te worden achtervolgd. Hierdoor verplaatste zich de actie tegen dit hoofd der zetspartij eerst naar Tangséh, doch toen kolonel van Heutsz door de beroemde omtrekking van zwaar versterkte en versperde kloof van Beniët die vallei wist te bereiken, week Oemar uit Atjeh's Westkust, waar hij ten slotte den dood vinden.

(Wordt vervolgd.)

...gen behooren ook de intellectueele vragen naar ...begin en het einde der schepping naar het per...lijk voortbestaan, enz. Deze vragen kunnen ...r den werkelijken Wijze, den Mysticus, nooit ...den beantwoord, omdat in de vraag zelf het ...der begoocheling is ingedrongen. Wat iedere ...aar, en zoo ook heden ten dage Krishnamurti, ... is den weg in het eigen hart aan de men... te toonen en de mogelijkheid tot het gaan ...de open deur, aan welks andere zijde de ...gheid, de eene Werkelijkheid, is, voor een ...r grooter te maken. Alles wat er van die Wer...kheid gezegd kan worden is noodzakelijker...e verkeerd. Is iemand door die open deur ge...n, dan kan hij alleen getuigen, dat het voor ...ieder mogelijk is; hij kan alleen trachten aan ...uiden de richting, waarin het zoeken in het ...n hart moet geschieden.

...en slotte wees hij er op, dat, al mag men dezen ...eet mystieken weg ook wenschen te bewande... men den weg der kennis, die ons de weten...p, de techniek en ook het occultisme gebracht ...ft, niet moet minachten. Zonder deze dingen ... zouden wij veel nuttigs en waardevols moeten ...en. Maar van de eene Werkelijkheid, die alles ...gt, ervaart men door hen niets.

... den namiddag werd „Het Afscheid", frag...t uit „Het Spel van Plato's leven", gedicht van P. C. Boutens, opgevoerd. Ook een beknopte ...g-gamelan werd in het kamp bespeeld door ...ge leden van de Ver. *Eurasia*, ter begeleiding ...enkele Javaansche dansen, en vond veel bijval. ...och hierover een ander maal meer.

...es avonds sprak de heer Krishnamurti over ...bereiken van bevrijding. Hij verklaarde met ...uk het niet als zijn taak te beschouwen om ...deren te verrichten, maar om met de wereld ...eelen dat Geluk, dat voor hem een levende ...kelijkheid is. Tevens wees hij er op, dat dis...ies over zijn persoonlijkheid geen zin heb... Hij eischt voor zichzelf niet de minste ...riteit op. *)

...r heerschte in het kamp een ernstige, maar toch ...oedige geest van broederschap, die zeker ook ...r buiten gedragen zal worden, beoefening dus ...ware levenskunst.

*) Ontleend aan „Het Vaderland". — Red.

...soverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Holland—Indië.

...e Loc. (4 Juli) wijst er op dat 1927, half verstre..., groote en belangrijke vorderingen heeft ge...t. *Holland spreekt met Indië*, en het was een ...rlandsche maatschappij die, de wereld vooruit ...urf en kunnen, dit bereiken deed. *Men vliegt Holland naar Indië*, en het was wederom een ...erlandsche maatschappij, die het mogelijk ...kte.

...e Holland-Indië-vlucht is geen waagstuk meer, ... loutere sportieve, levensgevaarlijke, riskante ...alie. Mannenwerk, waarop wij allen trotsch ...n gaan, kloek en onvervaard, roemvol voor wie ...olbrachten; maar tevens is zij het bewijs dat een ...elde verbinding per vliegtuig tusschen Neder...en Indië niet langer een utopie is. Voorloopig ...en met incidenteele vluchten tevreden moeten ... Laat men zich hiermede niet overhaasten; de ...ijn Holland-Indië, een zekerheid voor de toe..., is voor het heden niet het voornaamste. Het ...aamste is, dat in Ned.-Indië zelf nu eindelijk ...civiele luchtverkeer tot stand komt. *Dat* is nu dan ...wel andermaal duidelijk: *dat Indië gereed moet* ...om *een schakel te vormen in het wereldlucht...er van de naaste toekomst*. In dit verband valt ...te prijzen het initiatief van den postdienst, die ... den *mailvliegdienst Batavia-Semarang-Soera...en omgekeerd* heeft ingesteld en juist dezer ...n deed blijken welke versnelling hierdoor mo...k is. Vóór alles zal het zaak zijn, dat thans ein...k de geregelde vliegverbindingen in Indië zelf ...and komen. Ook daartoe kan de thans volbrach...L.M.-vlucht een stimulans vormen, terwijl dan ... de verbinding met Nederland vanzelf volgt.

...o brengt — aldus besluit *De Loc.* — de techniek ...en Nederland dichter bijeen. En dit niet slechts ... de verkorting van den afstand in mijlen ge...n, maar ook door de overwinning op dien an...n afstand, in denken en willen en gevoelen, welke moederland en overzeesch gewest tezeer nog scheidt. Ook die wordt thans meer en meer overbrugd — door de techniek en zij zal er, gelijk de minister van Koloniën dezer dagen in zijn radiorede zeide: „toe bijdragen om Holland en Indië steeds meer te maken tot een ondeelbare eenheid."

Het *Soer Hbl.* (4 Juli, 3de bl.) geeft interviews met H.H. *Van Lear Black* en *ir. J. F. de Vogel*, de *Deli Crt.* (16 Juli) meldt de meening van de Handelsvereeniging te Medan over de luchtvaart in Indië.

De *Deli Crt.* (13 Juli) constateert dat we voortaan ook met de *Russisische communistische propaganda door de lucht* te maken krijgen. De golflengte van zulk een toespraak was 30,1 M., dus juist onder Philips met 30,2 M. en even boven het Amerikaansche station K. Z. A., met een golflengte van 30 M. Al is die propaganda minder gevaarlijk dan de directe, ongevaarlijk acht de *D. C.* ze niet. Maar ze is gemakkelijk te bestrijden; de politieke invloed van deze prestaties der bolsjewiki is met een gelijk afgestemd station op Java (Malabar) al zeer gemakkelijk te niet te doen.

Het *Bat. Nwsbl.* (6 en 7 Juli, 2de bl.) schrijft over „China in wanorde", *De Sum. Post* (11 Juli) over „De Franschen in Syrië".

Het Jaarverslag van de Javasche Bank.

De Loc. (8 Juli, blz. 21), het *Bat. Nwsbl.* (8 en 9 *Juli*) en het *Soer. Hbl.* (8 Juli, 3de bl.) hechten hooge waarde aan de beschouwingen van den president der Javasche Bank, *mr. L. J. A. Trip*, in het op 8 Juli verschenen jaarverslag 1926—'27 dier instelling.

De conclusiën, tot welke eene objectieve *beoordeeling van het financieele perspectief van Indië* volgens mr. Trip moet voeren, worden als volgt door hem samengevat: 1o. De Landhuishouding gaat meer en meer leven op den rand van haar inkomen. Dit blijkt uit hetgeen ik opmerkte ten aanzien van de raming der tinbaten, terwijl ook overigens de raming van de middelen den indruk vestigt, dat deze tot het hoogst toelaatbare peil is opgevoerd. Een zelfs geringe terugslag in de economische positie van het Land zal, onder deze omstandigheden, reeds tengevolge moeten hebben, dat de ontvangsten beneden de raming blijven en dat een zichtbaar tekort intreedt. 2o. Het accres der gewone uitgaven beweegt zich in een dergelijk tempo, dat de onder normale omstandigheden redelijkerwijze te verwachten toeneming van de gewone middelen daarmede geen gelijken tred kan houden. 3o. Het is dan ook niet aannemelijk te achten, dat die toeneming de gelegenheid zal kunnen bieden om de voorzieningen te treffen, welke de Regeering voor een juisten opzet der begrooting noodig acht en nog veel minder om de door de Regeering toegezegde belastingverlaging door te voeren. Naar het mij voorkomt, brengt e.e.a. de noodzakelijkheid mede binnen den kortst mogelijken tijd maatregelen te overwegen en te treffen, opdat voorkomen worde, dat de bij de samenstelling van de ontwerp-begrooting voor 1928 gevolgde gedragslijn wordt doorgetrokken, hetgeen onvermijdelijk tot budgetaire moeilijkheden zou leiden. Niet krachtig genoeg kan gewaarschuwd worden tegen het opnieuw in eere herstellen van de uiterst gevaarlijke en onhoudbare stelling, volgens welke in de huishouding van openbare lichamen niet de tering naar de nering zou behoeven gezet te worden. Dat deze stelling in eene vorige periode tot zeer bedenkelijke gevolgen heeft gevoerd, behoef ik wel niet opnieuw in herinnering te brengen.

De kosten van het levensonderhoud vertoonen eene daling. Het indexcijfer (voor 1913 op 100 gesteld) van de kosten van het gebruik van de belangrijkste levensbehoeften voor een „normaal-gezin" was: 182 voor 1923, 175 voor 1924, 166 voor 1925, 162 voor 1926, 162 voor Jan. 1927, 163 voor Febr. 1927, 161 voor Maart 1927 en 160 voor April 1927.

De noteering ter beurze van de nieuwe 4½ pCt. leeningen (1926A en 1926B) is sedert hare uitgifte eenigszins teruggeloopen als gevolg van den voortgang in de aanpassing van den rentestandaard in Nederland en dien in het buitenland. Intusschen is deze ontwikkeling tot dusver in hoofdzaak gekenmerkt door eene verlaging van den buitenlandschen rentestandaard. In hoeverre deze richting ook verder zal gevolgd worden dan wel eene sterkere stijging van den in Nederland geldenden rentevoet te constateeren zal vallen, hangt van zoovele onzekere factoren af, dat eene voorspelling hieromtrent niet op eene redelijke basis kan berusten. *De belangrijkste factor* is gelegen in de vraag of en in

LIJST VAN ADRESSEN

welk tempo *de rust en het onderling vertrouwen in de wereld*, dus met inbegrip van Rusland en het Verre Oosten, zal terugkeeren zoodat voldaan kan worden aan de noodzakelijke voorwaarden, waarvan de voorziening in de ongetwijfeld omvangrijke kapitaalbehoeften vóór alles afhankelijk is.

Volksraad.

Het *Bat. Nwsbl.* (6 t/m. 12 Juli) vervolgt de verslagen en overzichten van den Volksraad.

Een Hollandsch journalist vertelt in *De Loc.* (7 Juli, blz. 1) over de verhouding in Holland van *Regeering en Pers.* Minister van Karnebeek bleef, ter informatie van afzonderlijke journalisten, even toegankelijk als zijn laatste twee voorgangers, maar daarnaast stelde hij het Instituut der vertrouwelijke collectieve Persconferenties over bepaalde onderwerpen. Door de vertrouwelijkheid èn door de beperktheid tot een bepaald onderwerp onderscheidden die conferenties zich van de Buitenzorgsche en wat het laatste betrof, óók van de Washingtonsche. Als er een zeer belangrijke kwestie aan de orde was, ten aanzien waarvan het informeeren van de Pers rechtstreeks door den minister dezen wenschelijk scheen, dan werden, door bemiddeling van het Dagelijksch bestuur van den N.J.K. een aantal journalisten ter conferentie uitgenoodigd in de groote Anti-chambre van het departement aan het Plein. De heele bedoeling van deze conferenties was deze: de Nederlandsche Pers, tegenover verkeerde voorstellingen van het Buitenland, te wapenen met materiaal en haar een inzicht te geven in de motieven van het beleid van het Departement. De conferenties hadden, al werden ze door wel 10 tot 20 journalisten bijgewoond, een strikt vertrouwelijk karakter en zelfs van het feit dat ze werden gehouden, mocht niets naar buiten blijken. *Zulke* conferenties konden misschien ook wel wat voor Indië zijn, meent de schrijver.

De Regeering zeide in den Volksraad (*Soer Hbl.* 2 Juli, 2de bl. *„Het Regeeringsantwoord" v. L.*) er zich van bewust te zijn, dat een *vertrouwen van de volksmassa* in iets, dat zóó abstract voor haar is als „de Regeering", nooit bestaan heeft. Maar zij weet evenzeer, dat een reeks van maatregelen, *op goede wijze* ten uitvoer gelegd, in iedere volksmassa een stemming kweekt, die haar tegenover het nieuwe als zoodanig minder wantrouwend zich doet stellen, terwijl een zelfde reeks maatregelen, *ontactvol doorgevoerd*, onwil kweekt. In het eerste geval mag men gerust van vertrouwen spreken. De Regeering acht het noodig aan dit verschijnsel volle aandacht te schenken.

Z(entgraaff) vestigt in het *Soer. Hbl.* (4 Juli, 3de bl.) de aandacht op *de actie der I. S. D. P. in Indië.* De heer Stokvis zeide in den Volksraad o.m.: „En zoo zullen wij, als de situatie er aanleiding toegeeft, ook gebruik maken van geweld; dit laat geen enkele partij. En ik acht het juist van de I. S. D. P., dat zij zal kunnen zien of het juiste moment er is." Ook weerlegt Z. de *beschuldiging van den heer Middendorp* (ass.-resident en volksraadslid) dat het Leger wreedheden bedrijft. In Febr. 1927 had Z. te Takengon den bestuurder der onderafd. Alaslanden gesproken; hij ontkende dat het volk ons haat om de vreeselijke slagen welke het in 1904 heeft gehad. Zeker is de bevolking in dat gebied Van Daalen nog niet vergeten, doch men kan niet zeggen dat zij hem haat, hoewel iedere familie één of meer leden …oor. De toegebrachte slagen waren heftig doch kort, en dit valt binnen de grens der begrippen van dit volk. Als de ass.-resident Middendorp het Leger, *dus: het huidige Leger*, beschuldigt mag hij niet teruggaan naar Toontje Poland of Lumey, om uit die tijden het bewijs te leveren voor zijn beschuldiging.

De zeegaande vloot in Indië krijgt een sterkte van ten minste 2 kruisers, 8 jagers en 12 onderzeebooten, onverminderd de mogelijkheid om aan een of meer van deze schepen krachtens Kon. machtiging tijdelijk eene andere bestemming te geven; voor de zeegaande vloot wordt Soerabaja als basis voltooid; de toegangen naar die haven zullen door batterijen met middelbaar geschut aan den wal worden beschermd. (*Soer Hbl.* 4 Juli, 4de bl. „Reg. Antw." en 6 Juli, 3de bl. „De defensie-paragraaf" *M.M.*).

In het *Soer. Hbl.* van 2 Juli (3de bl.) beschrijft Z(entgraaff) de historie van *het waterkrachtstation Tais* van de mijn *Tambang Sawah*, o.a. ter weerlegging van het betoog van sommige volksraadsleden, dat van geleden schade bij landsbedrijven niets bekend is. De *Deli Crt.* (12 Juli) adviseert overgave van het waterkrachtstation aan de Mij. Redjang Lebong. De particulier kan er altijd meer van maken dan het Gouvernementsbedrijf. Bij een dergelijke oplossing zouden Redjang Lebong en het Gouvernement … baat kunnen zijn.

De *Deli Crt.* (14 Juli) had een persgesprek met … heer Goedhart, gouverneur van Atjeh, over *„De … stand in Atjeh"*. Er wordt ongelooflijk scherp ge… *trouilleerd* en de militairen gunnen zichzelf noch … verzetslieden rust noch duur. De buitenstaander … er zich onmogelijk een voorstelling van vormen … het van de patrouilles en hun commandanten eis… om dag aan dag en nacht aan nacht door mo… moeras en wildernis, in een zoo ontoegankelijk … bergland als op Atjeh's Westkust, enkele bende… na te zetten. De uitvoerige rapporten dezer patrouil… leiders spreken daarvan in al hun onopgesmukte … voud een romantische en duidelijke taal, zoodat … dan ten minste eenig besef krijgt wat het bete… als er succes verkregen wordt en wat dat aan voo… reiding en uitvoering aan ingespannen arbeid … kost heeft. Met *de cultures* ziet het er hoopvol uit. … tal van plaatsen is men druk bezig met het aan… gen en verbeteren der belangrijkste *verbindings… gen.* De wegenaanleg zal het Gewest en de … openlegging van afgesloten gebieden ten goede … men.

De regent van Tjiamis.

Opmerkelijk en ten volle verdiend, acht de J… *Bode* (7 Juli) de onderscheiding den regent van T… mis Raden Adipati Aria Sastrawinata toege… *zijn benoeming tot ridder 4de klasse in de Mili… Willemsorde.* In den communisten-nacht van 12 … 13 Nov. j.l. is de Regent van Tjiamis, vergezeld … een politiedienaar en een Chineeschen wijkmee… de communisten tegemoet gegaan. Dank zij zijn … soluut optreden tegenover den troep van een … man, werd voorkomen, dat in zijn regentschap … communisten hun misdadig opzet konden volvoe… Toen de politieversterking uit Tasikmalaja k… was de zaak reeds beslist. Het is een zeldzame … derscheiding voor een Inlandschen bestuursamb… naar, trouwens ook bij het Europeesche B. B.-… Zij viel o.a. ten deel aan de toenmalige bestu… hoofden H.H. Frijling, Hens en Westenenk en … wijlen Radja Boerhannoeding ter Sumatra's W… kust.

De visscherij in tropische wateren. Malaria.

De *Deli Crt.* (15 Juli) deelt de meening mede … *mr. R. J. B. Clay*, directeur der Visscherij van … *lakka*, over de *diepzee-trawl-visscherij in de M… sche wateren.* Deze zal z.i. nooit de hoogte van … handelsonderneming kunnen bereiken. Meer … heeft hij evenwel voor de *kust-trawl-visscherij* … met enthousiasme sprak hij over de mogelijk… van de *zoetwater-vischcultuur.* Naar zijn mee… kan de vischcultuur in meren een rijke bron van … komsten worden. Een niet al te kostbare dijk en … kanaal zouden moerassig land kunnen verand… in een prachtig meer. Het Departement van Viss… rijen interesseert zich ook voor zoetwatervisch… vers. Van het Tonle Sap, een meer in Indo C… waar men 100.000 ton visch p. j. vangt, komt … ton gedroogde visch naar Malakka. Dit meer, … mijl lang, wordt gevoed door de Mekong rivier … loopt op bepaalde tijden van het jaar droog, … Mekong laag water heeft. Als het leeg loop wordt … visch gevangen in netten die aan het punt van … vloeiing zijn vastgelegd. Wanneer het meer d… geloopen is vormt zich in de bedding een veg… en de visch groeit op temidden daarvan met … microscopisch voedsel. Wanneer het meer … weer vol water is, is er een prachtige voorraad … visch die in tijd van zes maanden opgegroeid is … is de methode waarmee men de vischvijvers zal … ten exploiteeren.

Het *Soer. Hbl.* (6 Juli, 2de bl.) beschrijft … *Tjilatjap gezond wordt gemaakt"* en de *„Mal… bestrijding door vleermuizen".* Met goed gevolg … men vleermuis-torens in malaria-oorden g… Volgens dr. Charles Campbell te St. Antonio … een enkele toren met 20.000 vleermuizen een … van vier vierkante mijlen volkomen vrij van … kieten. Dr. Campbell heeft op deze manier het … onbewoonbare gebied rondom het Mitchell-meer … Texas, vrij gemaakt van muskieten en malaria. … dit niet iets zijn voor Ned.-Indië? Over het alge… zal in de daarvoor aangewezen streken, tusschen … vischvijvers aan de kust, het gevaar van het kw… van groote kolonies van vruchtenetende vleermuizen … niet zoo groot zijn. Indien een te nemen proef zou … lukken, zal men inzien, dat de malaria-bestrijding … minder kostbaar zal zijn; de bevolking zal dan … vischvijvers kunnen behouden als bron van … komsten.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

Het Nationalisme.

In *Sinar Indonesia* (radicaal, Soerabaja) van 30 Mei geeft M. Bardan in een nog voort te zetten artikel zijn uitleg van het wezen van het nationalisme. Volgens hem is er in Indonesië nog niemand onder de landszonen die de ware gevoelens van het nationalisme heeft, terwijl de tijdgeest en de moeilijkheid van het bestaan oorzaak zijn dat de liefde voor volk en geboortegrond bijna geheel verdwijnen. Schrijver meent met stelligheid te kunnen verklaren dat de menschen slechts *beweren* die liefde te koesteren. De ware patriotten en nationalisten moeten, goed beschouwd, niet kunnen dulden dat zij zoovele honderden jaren lang door vreemdelingen als slaven worden gebruikt.

Schrijver wil daarom een uiteenzetting geven van het wezen van het nationalisme. Dit gevoel, dat in ieder mensch sluimert, zal niet ontwaken zoolang het niet door politieke gevoelens wordt gewekt. Zoodanige gevoelens zijn b.v. het rassenonderscheid en het verschil in economische gesteldheid in Indië tusschen Europeaan en Inlander.

Het nationalisme kan niet wakker gemaakt worden als het ras niet in aanraking komt met een ander ras en daarvan de vriend of de vijand wordt, omdat dan pas vergelijkingen van de verschillende eigenschappen der volken onderling mogelijk zijn.

Nadat Indonesia door een ander volk geplaagd was, gingen de Indonesiërs zich één volk voelen, staande tegenover een hen onderdrukkend volk; te voren kenden zij slechts gevoelens van gelijkheid in adat en godsdienst.

Volgens schrijver kenden ook de Europeanen in vroegeren tijd, toen zij nog in horden leefden, dat gevoel van nationalisme niet; dat is hun eerst bewust geworden door het overslaan van het Christendom naar Europa. Daardoor is de tegenstelling tusschen Christen en Mohammedaan ontstaan en toen is bij het volk van Europa de nationalistische gevoelens, de gevoelens van gelijkheid in zeden en gewoonten en godsdienst wakker geworden. Met den vooruitgang der kapitalistische maatschappij werden toen het Westersche nationalisme en imperialisme een gevaar voor het Oosten.

Het nationalisme der volken van het Oosten, die nog niet imperialistisch zijn omdat zij op industrieel gebied ten achter zijn, is natuurlijk niet zoo ruw en gevaarlijk als het Westersche en als nu de macht in de heele wereld valt in handen der ... Arbeiders, zal van zelf het volk van het Oosten niet de gelegenheid krijgen om imperialistisch te worden. Daarom moet het volk van het Oosten naar zijn onafhankelijkheid streven op een wijze die overeenkomt met de menschen van de massa des volks.

Oneenigheid.

In de *Benih Timoer* (liberaal, Medan) van 24 Mei komt een hoofdartikel voor waarin de klacht wordt geuit dat er, nog vóór de eenheid van het volk is bereikt, reeds verdeeldheid in de Indonesische beweging is ontstaan.

Eerst wordt den meer ontwikkelden, den intellectueelen, verweten dat zij zoo weinig meedoen aan de volksbeweging, die over het algemeen wel in kracht toeneemt, doch slechts door de werkzaamheid der lagere groepen, welke onder de moeilijkheden van het bestaan zuchten. De meer ontwikkelden slapen nog op het rustbed, door de vreemdelingen voor hen gespreid en doen zelfs mee aan het verdrukken van het volk of leenen zich er toe „gif" voor de beweging der eigen rasgenooten te worden.

Zij doen zonder nadenken mede aan de bestrijding van hen die de volkshuishouding in orde willen brengen, waardoor de vooruitgang der volksbeweging wordt belemmerd.

Echter, zegt de schrijver, is de oprichting van de studieclubs een bewijs dat er een schrede voorwaarts is gedaan, doch helaas valt hierbij te betreuren dat er tevens oneenigheid in onderlinge naijver is ontstaan, die voedsel geven aan het verdeel- en heerschsysteem der vreemdelingen. Deze, die de eenheid van Indonesië niet wenschen en er een groot nadeel in zien, verheugen zich over die verdeeldheid en wakkeren die aan, om de kracht van de partij te verzwakken.

Schrijver wijst er op dat Indonesië in handen viel van de vreemdelingen door de verdeel- en heerschpolitiek en dat men in China hetzelfde heeft zien gebeuren. De Europeanen, in Europa zelf onderling verdeeld, vergeten die verdeeldheid in Indië, sluiten zich daar aaneen en vormen een macht. Daarom moet de Indonesiër spoedig tot het besef komen dat onderlinge strijd nadeelig is en daarom ook moet hij den naijver tusschen Javaan, Sumatraan enz., tusschen coöperator en Islamiet op zijde zetten en naar eenheid streven.

Een rede van Prof. Treub beoordeeld.

In de *Oetoesan Soematra* (liberaal, Medan) van 31 Mei wordt een beschouwing gegeven over de rede door Prof. Treub gehouden op het Groot-Nederlandsche studentencongres en opgenomen in de Indische Courant.

Schrijver geeft den inhoud dier rede in hoofdzaak als volgt weer: Indonesië is een nalatenschap van de O.-I. Compagnie en hoewel de O.I.C. dood is, wordt men in Indië nog steeds geregeerd door Nederlandsche handelsmenschen, n.l. den Ondernemersbond, waarvan Prof. Treub aan het hoofd staat. Deze bond is ongerust geworden over het ontwaken van Indonesië, dat tot het bewustzijn kwam dat het vroeger een eigen handel en scheepvaart had, maar deze werden doodgedrukt door den handel van Europa, die geen afzetgebied had.

Schrijver haalt aan een uitlegging van Dr. H. F. de Graaf over de beteekenis van koloniale expansie, dat n.l. de voornaamste drijfkracht hiertoe niet was de bedoeling om te beschaven, doch de eisch van een in enkele handen opgestapeld kapitaal tot het vinden van voordeelige belegging en exploitatievelden en hij concludeert dus dat heelemaal niet aan den vooruitgang van Indië werd gedacht. Daardoor kwam b.v. de snelle ontwikkeling van Deli, het luilekkerland der blanke bourgeoisie.

Verder verklaarde Prof. Treub, volgens schrijver, dat er onder de Indonesische rassen moeilijk eenheid is te verkrijgen, terwijl de Indonesiër nog niet geschikt is voor de vrijheid en de uitoefening van het gezag. Het wederzijdsche belang vordert dat Indië onder Nederlandsch gezag blijft. Niet alleen de economische belangen van Nederland, doch ook die van andere landen zouden geschaad worden door een losmaking van Indonesië, welke eerst plaats kan vinden als het volk zich zelf goed en wel kan besturen.

Prof. Treub verklaarde verder dat men zorgen moest dat het bolsjevisme geen ingang in Indië kon vinden, doch volgens schrijver is dit laatste slechts mogelijk als het kapitaal in Indië geweerd en vernietigd wordt, want waar het kaptaal hoogtij viert, kan het bolsjevisme gemakkelijk ingang vinden.

Volgens schrijver is de geheele rede van Prof. Treub voor hen die de listen en streken der Westersche kapitalisten kennen, niets anders dan een blijk van ongerustheid voor het geval dat Indonesië eens vrij zou komen uit den greep der Westersche kapitalisten.

Toch is, wat de Inlanders vragen niet anders dan eerbiediging van hun rechten, beschikbaarstelling van de hoogere betrekkingen voor Inlandsche intellectueelen, vermindering der werkeloosheid, bevordering van den landbouw en bescherming van de industrie.

De Raad van Indië.

Een schrijver in het blad *Sipatahoenan* (orgaan der vereen. Pasoendan) te Tasikmalaja, bespreekt het plan van de Regeering om den Raad van Indië uit te breiden met twee leden, die Nederlandsche onderdanen moeten zijn. Hij merkt op dat dit wel verheugend lijkt voor de landskinderen, maar vraagt waarvoor het noodig is dat het aantal leden van 5 op 7 moet worden gebracht. Hij vindt het getal van 5 voldoende, want de Raad zit daardoor en door de positie der leden al stevig genoeg in elkaar, waarbij nog komt dat de G.G. tegenwoordig in het besturen van het land wordt bijgestaan door de gedelegeerden uit den Volksraad.

Schrijver maakt verder aanmerking op de woorden: Nederlandsche onderdanen, waar de Regeering vroeger had gezegd dat de uitbreiding zou geschieden met 2 Inlandsche leden. De term: Nederl. onderdanen is misschien gekozen omdat het volk in Indië bestaat uit verschillende rassen. Maar de eigenlijke bewoners van Indië, die eigenlijk Nederlandsche onderdanen zijn, de heeren des huizes om zoo te zeggen, dat zijn de inboorlingen, die liefde koesteren voor Indië en naar den vooruitgang streven, plus de Hollanders. De anderen zijn maar gasten. Daarom zouden de Inlanders het al te erg vinden als tot lid van den Raad van Indië een ander werd benoemd. Er is nu sprake van dat een van die 2 zetels in den Raad door de Chineezen zal worden opgevraagd. Schrijver wekt zijn rasgenooten en de Inlandsche leden van

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GASFORNUIZEN

American House, Anna Paulownastr. 21, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Pension Strikwerda, 76 J. v. Oldenbarneveldtlaan, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 160, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KRUIDENIERSWAREN EN COMESTIBLES

A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

den Volksraad op om hiertegen op te komen, want op die manier zou het kunnen gebeuren dat de betrekking van Patih of Wedana straks door een Chinees of Arabier werd vervuld.

Hij komt tot de slotsom dat de Raad van Indië uit 5 leden moet blijven bestaan en dat daarvan 2 leden Inlanders moeten zijn en geen personen van een ander ras.

Zelfregeering.

In het blad *Sedijo Tomo* (Javaansch-nationalistisch) te Solo, betoogt een schrijver, hierin instemmende met iemand in een ander blad, dat de Indonesiërs inderdaad nog niet rijp zijn voor zelfregeering.

Om zelf te kunnen regeeren moeten zij in de eerste plaats het bestuur kunnen voeren, in de tweede plaats de financieele zaken kunnen regelen enz. enz. en in de honderdste plaats het land kunnen verdedigen en een vijand terugslaan. Het is bekend dat de Indonesiërs hun eigen land nog niet kunnen verdedigen.

Toen de Inlanders de vage geruchten hadden vernomen dat ze later hun onafhankelijkheid zouden krijgen, hebben ze de hoop gekoesterd dat de Regeering hun kennis zou bijbrengen hoe zelf te regeeren en dat ze na afloop van deze studie op de proef zullen worden gesteld. Er zijn Europeesche bladen die beweren dat de actie der groepen die men communisten pleegt te noemen, in November l.l. niet anders is geweest dan een krachtproef. Daarbij is gebleken dat de kracht der Indonesiërs nog gering is, zoodat zij bij de komst van een vijand beslist geslagen zouden worden.

Amerika heeft zich van Engeland en Nederland van Spanje losgemaakt omdat zij een scholing hadden doorloopen, die voor Nederland ongeveer 80 jaar heeft geduurd. Indonesië kan niet op haar eigen beenen staan als het stil blijft en zich niet oefent. Schrijver hoopt dat, mocht Indonesië later onafhankelijk worden, het op zichzelve zal kunnen staan en dat de bevolking overeenkomstig hare wenschen welvaart zal ondervinden zonder gedrukt te worden door allerlei regelingen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De strijd om het adatrecht.

Afl. 5—6 van deel 125 van het Indisch Tijdschrift van het Recht brengt een tweetal belangrijke beschouwingen over het beschikkingsrecht der Indonesische rechtsgemeenschappen, door Dr. J. H. A. Logemann en Mr. B. ter Haar Bzn. Beide schrijvers deelen volkomen de opvattingen van Prof. van Vollenhoven over het adatrecht der Inlandsche bevolking en richten zich met gedocumenteerde betoogen tegen diens voornaamsten bestrijder, Mr. N. J. G. Nolst Trenité. Hunne slotsom luidt dat noch Mr. Trenité's opvatting van het adatrecht, noch die van de totstandkoming der agrarische wetgeving, noch zijn algemeen rechtskundige fundeering van de domeinleer juist zijn gebleken, dat dus geen enkele schakel in zijn betoog op houdbaarheid eenige aanspraak kan maken.

De komende zelfstandigheid van Ned.-Indië.

In het in vele opzichten zoo belangrijke verslag van den President van de Javasche Bank over het boekjaar 1926-27, wijdt de verslaggever, Mr. L. J. A. Trip, ook een praragraaf aan het bovengenoemd onderwerp. Schr. richt zich tot hen, die blijkbaar van meening zijn, dat de tijd voor een zelfstandig Inheemsch bestuur reeds nabij is en die bij de maatregelen tot opvoeding en voorbereiding in de richting van een dergelijk bestuur eene z.i. schadelijke en onevenwichtige overhaasting in toepassing willen brengen.

In dit verband wijst Mr. Th. er met nadruk op, dat de veelal overdreven diepzinnige en gekunstelde beschouwingen, welke van de zooeven bedoelde zijden afkomstig zijn, vrijwel zonder uitzondering verzuimen eene plaats in te ruimen aan de eenvoudige en nuchtere, doch tevens primaire vraag of de inheemsche bevolking geschikt is om in afzienbaren tijd aan de noodzakelijke voorwaarden van een zelfstandig economisch leven te voldoen. Deze leemte kan geen verwondering wekken in zooverre als de bedoelde beschouwingen veelal den indruk vestigen, dat het eminente en beslissende belang voor Nederlandsch-Indië van het economische aparaat, zooals dat door Westersche werkzaamheid is opgebouwd en wordt bediend, niet beseft wordt. Maar evenmin kan het verwondering wekken, dat dergelijke beschouwingen hen on-vredigd laten, die — zegt schr. — met mij overtu-zijn, dat de zooeven aangegeven voorwaarden in zienbaren tijd niet vervuld zullen kunnen wor-en dat het tegenover Land en Volk onverantwo-zou zijn, vóór die vervulling het Nederlandsch zag over Nederlandsch-Indië in het wezen der te verzwakken. Aan dit standpunt moeten, zijne overtuiging, de maatregelen tot opvoedi onderwijs en karaktervorming, maar ook die treffende het inlandsch bestuur en de samenst-ling der vertegenwoordigende colleges worden gepast. Bij gebreke daarvan zullen eene onev-wichtige positie en een schijntoestand geboren den, welke ongetwijfeld ernstige moeilijkheden len veroorzaken en den vooruitgang van het zullen belemmeren. Voor schr. bestaat geen vaarlijker en in het welbegrepen belang van Land nadeeliger gedragslijn dan het aankwe-van en het toegeven aan den waan, dat zelfstan-heid of zelfbestuur mogelijk is alvorens het uit eigen kracht in staat is het economisch ap-raat te bedienen en verder uit te breiden. Het ge-van steun en voorlichting om de hiertoe nood-geschiktheid te verkrijgen, vormt ongetwijfeld onderdeel van de taak, welke Nederland ten zichte van Indië te vervullen heeft, doch de be-zen van die geschiktheid dienen door de bevolk zelve geleverd te worden.

Hoe de Baliër zich kleedt.

De heer Tjokorde Gde Rake Soekawati, distr hoofd van Oeboed (Gianjar, Zuid-Bali) en lid den Volksraad, heeft een verdienstelijk werk daan met de samenstelling van een fraai illustreerd boekje, getiteld: Hoe de Baliër kleedt.

Evenals in andere streken van Ned.-Indië, de bevolking in aanraking komt met het Wes ondergaat ook op Bali de typische inheem kleederdracht verandering. Niet alleen worden heemsche katoentjes en zijden stoffen vervan ook de dracht zelf wordt gewijzigd.

Nu evenwel de echt-Balische kleederdracht lichaamsversierselen nog vrij algemeen in ge zijn, kwam het den schr. gewenscht voor de eene publicatie vast te leggen, teneinde aan vreemdelingen een indruk te kunnen geven een schilderachtige Indonesische kleederdracht tevens voor de Baliërs zelf de gelegenheid te sch pen om later te kunnen nagaan hoe hun voorou zich kleedden en versierden.

Handelsberichten.

Het Nr. van 11 Aug. bevat eene beschouwing Ir. L. J. M. Feber: „De Indische mijnbouw drainage". De schr. ontwikkelt hierin zijne be ren tegen de bewering van den hr. van Gelder over de draineerende werking van den mijnbou in een van diens lezingen over tropisch-koloni staathuishoudkunde.

De schr. geeft toe dat de mijnbouw *uiterlijk* sterke mate het aspect van „drainage" verto Het gewonnen product wordt aan den natuurlij rijkdom van het land onttrokken, en wel op on stelbare wijze. (Dit in tegenstelling tot een, gens onbewezen, tijdelijke uitputting van den dem door een cultuur als die van suikerriet, w uitputting als regel wèl te herstellen is). Intuss blijkt bij nadere beschouwing de drainage van door den mijnbouw (zegge door de gewinning olie, kolen en tin) slechts schijnbaar, omdat rekening moet houden met het onaantastbaar dat de Inlandsche bevolking economisch en nisch, organisatorisch en administratief niet is voor het moderne mijnbedrijf. Men kan en dit betreuren, maar het is niet anders; en het binnen afzienbaren tijd niet anders zijn. Men aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng in nieurs kweeken, aan de Rechtshoogeschool juri enz., met dat al zal het eenige generaties du eer uit de Inlandsche wereld mannen opstaan raat voor de ordening en leiding van een groo drijf, waarnaast dan nog de vraag open blijft tegen dien tijd de Inlandsche volkshuisvesting in dien zin en dermate hebben ontwikkeld, dat m bedrijven met inheemsch kapitaal bestaanbaar Men kan den Inlander op dit gebied het beste wenschen, maar men zal moeten erkennen, dat staat der Inlandsche volkshuisvesting nog zéér verwijderd is.

Al is het waar dat, naar de meest letterlijke vatting, mijnexploitatie den bodem draineert, economisch geheel, dat Indonesië heet, doet zij niet, want de middelen uit de exploitatie verkr

zijn van niet geringen invloed op de mogeheid tot bevordering van de geestelijke en stofke ontwikkeling der bevolking. Dit vast staande, voor de Indonesische gemeenschap vrijwel onschillig, of thans een deel van haar bodemrijkwordt ontgonnen op de wijze waarop zulks geschiedt, òf wel, dat die ontginning wordt laten tot in haren veel lateren staat van ecosche, technische en organisatorische rijpheid. In hetzelfde Nr. nog een artikel van Dr. L. J. van Waals: „De functie der Indische invoerrech-, welk onderwerp de schr. meermalen behande en daarmede critiek uitlokte, o.a. van Mr. Dr. H. A. van Gybland Oosterhoff.

Luchtpostverbinding met Indië.

In de Nederl. Mercuur (Bijblad van Handelsichten) van 4 dezer heeft de gep. luitenanteraal C. J. Snijders, voorzitter van het Comité glocht Nederland—Indië, een artikel geschreover de luchtpost-verbinding met Ned.-Indië, van het *Vaderl.* het volgend overzicht geeft.

Sn. acht het niet overdreven, wanneer voor een anden geregelden luchtverkeerdienst Amsterdamia of terug op 500 K.G. brieven en briefkaarten reis wordt gerekend, hetgeen neerkomt op 35.000 ukken. Aannemende, dat hiervoor een gemiddeljslag van ƒ 0.40 per stuk wordt verlangd, dan zal pbrengst per reis ƒ 14.000 bedragen.

llende den reisduur op gemiddeld 90 vlieguren, ert hij de kosten van een vlucht Amsterdamia op ƒ 19.260, wat dus een exploitatietekort van 0 oplevert of per jaar bij een wekelijkschen dienst en terug ƒ 547.000. Om dit te dekken is z. i. 000 subsidie noodig, gelijkelijk te betalen.

deze berekening is het passagiersvervoer buiten houwing gebleven. Maar zoodra er een openbare verkeersdienst bestaat, zullen toeristen en zakenchen, regeeringsambtenaren en particulieren in gevallen het versnelde middel van vervoer willen niet zelden wegens de hun toevertrouwde ben, moeten gebruiken.

or de opbrengst van het passagiersvervoer zal benoodigde subsidiebedrag aanmerkelijk kunnen inderen. Aannemende, dat telkens, slechts twee agiers per reis vervoerd worden en de passagen Amsterdam—Batavia en omgekeerd op ƒ 2100 hoofd stellende met inbegrip van voeding en logies erweg, geeft dit een opbrengst van 395.200 's jaars, bij echter ƒ 200 per reiziger in mindering is gent voor de zelfkosten van voeding op reis en hotels de landingsstations. Zoo wordt het subsidiebedrag gebracht tot ƒ 239.800 of rond 240.000 's jaars of 000 voor Nederland en voor Ned.-Indië elk.

eneraal Snijders meent, dat de zaak onverwijld ter genomen moet worden. Wel is de techniek in reeds dadelijk het vereischte te doen, maar aan de organisatie der route, den toestand van enkele velden, de radio-gemeenschap e. m. a. ontbreekt wel een en ander.

k zullen nog politieke voorbereidingen gevorderd en. Toetreding van Nederland en Ned.-Indië tot Luchtvaart-Conventie zal in verband hiermede een noodige stap zijn. Hij acht 't zeer te hopen, dat nige beslissing ten spoedigste genomen worde, in 't algemeen aan ons internationaal verkeer door cht ten goede zal komen en kan leiden tot een end noodige vereenvoudiging en beperking van aliteiten, schrijverij en tijdverlies. En moge Nederdan nog één schrede verder gaan en het initiatief en ter totstandbrenging van het geheel „vrije luchtkeer" dat aan de toenadering der volken onderling ls ten goede kan komen, hun vreedzame samenking bevorderen en den wereldvrede dienen.[1])

De Indische Mercuur.

. 32 (10 Aug.). Kwaliteit van latex en rubber evea-occulaties en hunne moederboomen. Een vergelijkend onderzoek, door Ir. W. Spoon. In memoriam J. H. Wakker, door Prof. Dr. F. C. Went. — Kamer van koophandel en fabriete Rotterdam (overzicht uit het jaarverslag 1926 voor zooveel Ned.-Indië betreft). — Kulberichten. — Kleine mededeelingen. — Finanle berichten en verslagen, zoomede de overige elijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum het Kol. Instituut verstrekt recente literatuur aetherische oliën, boschwezen, gommen, looilen, geneesmiddelen, specerijen, voedingsmidn, vruchten en groenten.

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 12 Aug. schrijft de hr. S. Kalff Indische plaatsen buiten (d.w.z. de z.g. „thuy-, welke de vroegere gouverneurs-generaal in naasten omtrek van Batavia lieten aanleggen). Mevr. C. Vis—Janssen van Raay geeft een

[1]) Nadat dit stukje gezet was, ontving de Red. van Gen. ders, in dank, een overdruk in brochurevorm van artikel.

artikeltje „Kunstmatige huidskleur", waarbij ook melding wordt gemaakt van de gewoonte der Javanen om bij feestelijke gelegenheden het bovenlijf, de armen en het gelaat te besmeren met boreh (rijstpoeder vermengd met kurkuma). — Verder o.m. nog een stukje van v. d. B., getiteld: „Rampspoedige nijvere bijen", t.w. de zonen van het „Hemelsche rijk", waarvoor schr. veel sympathie gevoelt.

Locale Belangen.

De 1 Juli-afl. bevat o.a.: De locale raden en de veterinaire hygiëne, door Dr. W. Treffers. — De opheffing van kleine gemeenten, door D. K. — Als bijlage bevat dit Nr. het verslag van de 15e jaarvergadering der vereeniging voor Locale Belangen en van het 17e Decentralisatie-Congres, gehouden te Malang op 4 en 5 Juni j.l.

Club van Nederlandsche Vogelkundigen

Afl. 1 van jaarbericht No. 17 (Juli '27) brengt een vervolg van een in een vorige afl. verschenen bijdrage over vogels van Java, door Mr. Dr. R. baron Snouckaert. — Jhr. Dr. F. C. van Heurn schrijft over Schizochroisme (afwijkende kleur) bij Microtarsus (lijsterachtige vogel). — Ook bevat deze afl. nog eenige oude berichtjes over salanganen en vogelnestgrotten op Java.

* * *

G. van Iterson Jr., voorzitter van het Algemeen Landbouw-Syndicaat in Ned. Oost-Indië. Karakterschets (met portret). (Hollandsche Revue. 1927, bl. 510).

Hoe de zon, de maan en de sterren ontstonden. Een Minahasische legende, door C. H. (Buiten. 1927, bl. 295).

Het landvoogdelijk paleis te Buitenzorg (met ill.), door de V. (Buiten. 1927, bl. 283).

H. F. Tillema, pionier op hygiënisch gebied in Ned. Oost-Indië. Karakterschets, door H. G. Cannegieter. Met afb. (Morks' Magazijn. 1927, bl. 281).[1])

BOEKAANKONDIGING.

Officieele Gids voor 's-Gravenhage en Omstreken.

We vestigen de aandacht onzer, niet in Den Haag verblijvende, lezers op een nieuwe uitgaaf van den Officieelen gids voor 's-Gravenhage en omstreken, uitgegeven door de vereeniging tot bevordering van het vreemdelingenverkeer (bureau Lange Voorhout 102).

Deze gids is gedrukt in een formaat, dat zich leent tot een gemakkelijke verpakking en het medenemen in den binnenzak. De samenstelling is zoo beknopt mogelijk; niettemin is getracht er zooveel mogelijk wetenswaardigs in op te nemen. De gegevens zijn vermeld in een volgorde, welke ons voor den bezoeker van Den Haag logisch toeschijnt.

Het boekje begint met een kort overzicht van de geschiedenis en wording der stad. Dan volgen de aankomst op de stations, de middelen van vervoer naar en in de stad, de informatie- en reisbureaux, de post-, telegraaf- en telefoonkantoren. Nadat hiermede het verkeer is afgehandeld, komen de gelegenheden voor logies en verpleging en voor verpoozing. Hierna volgen dan de bezienswaardigheden: musea, wetenschappelijke instellingen, scholen, paleizen en andere merkwaardigheden. Een bezienswaardigheid op zich zelf is de eindelooze rij fietsers even voor en na de kantooruren (blz. 34). Een opsomming van de standbeelden en andere gedenkteekens kan voor velen van nut zijn; ook de opgaaf van de inrichtingen, waar dikwijls of voortdurende tentoonstellingen op kunstgebied worden gehouden. Bij de kerken is speciaal de aandacht gevestigd op die, welke om geschiedkundige herinneringen of om haar bouw — de architecten zijn vermeld — belangwekkend zijn. Dan volgen de ministeries, de kanselarijen en de adressen van verschillende vereenigingen, bureaux en bankinstellingen. Hierna komen de gelegenheden voor ontspanning en beoefening van sport.

Een paragraaf is voorts gewijd aan de opsomming van oude gebouwen in de stad om de belangstelling in de geschiedenis van stad en land te bevorderen. Een opgaaf van de voornaamste moderne gebouwen met de namen der ontwerpers stelt in het licht welk bezit Den Haag heeft aan moderne architectuur.

In een gids voor een tuinstad moet natuurlijk ook wat van de bosschen en parken vermeld wor-

[1]) De titels onder de sterretjes zijn ontleend aan Nijhoff's Index van Juni '27.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS
P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX
Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.
De Vries & Co., Dam 6, Amsterdam.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN
Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN
A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIG INCASSO- EN DETECTIVE-BUREAU
v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.
„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

SCHOENMAKERS
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.
Stoomvaart-Mij. Nederland, Amsterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schiff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

den, hieraan is dan ook een paragraaf gewijd. Vervolgens komt Scheveningen met zijn bad- en amusementsbedrijf, waaraan nog enkele nuttige gegevens zijn toegevoegd. Eindelijk een overzicht van de uitstapjes, die men in de omgeving kan maken. Het boekje besluit met een tarief voor gidsen en bestellers en een lijst van hôtels, pensions, café's en restaurants, die lid der vereeniging zijn.

Achterin bevindt zich een kaartje van het centrum der stad, waarop de voornaamste bezienswaardigheden zijn aangegeven, alsmede een overzichtskaartje van de omgeving, waarop alle plaatsen zijn opgenomen, die in den gids zijn vermeld onder „Uitstapjes in de omgeving". Deze kaartjes zullen het gebruik van het boekje kunnen vergemakkelijken.

De prijs van dezen gids, die ook voor den Hagenaar van nut kan zijn, is zoo laag mogelijk gesteld (*f* 0.25).

Tot ons genoegen vinden we onder de Bureaux voor Inlichtingen ook melding gemaakt van het Informatiebureau onzer vereeniging, terwijl Boeatan wordt opgesomd bij de Indische restaurants en nogmaals wordt vermeld onder het hoofd: Enkele tentoonstellingen. (Nijverheid en huisvlijt der inlandsche bevolking in O. en W. Indië).

Suriname.

Het is bezwaarlijk een wekelijksch overzicht uit de Surinaamsche bladen te geven, als die bladen eens om de vier weken worden ontvangen, of soms met iets kortere tusschenpoozen. Toen de bacovebooten nog in de vaart waren, ontvingen wij ook de bladen over New York. Wanneer zullen er toch betere verbindingen met Suriname komen? Zeker niet vóór er meer uit de Kolonie is te vervoeren. En die tijd zal niet komen zoolang er geen groote ondernemingen in Suriname verrijzen. Mogen wij dit in de naaste toekomst verwachten? Toen de Ondernemersraad voor Suriname met zijn rekest aan den Minister van Koloniën en de daarbij gevoegde nota voor het voetlicht trad, hadden velen de verwachting dat de Nederlandsche ondernemingsgeest ook Suriname tot terrein van werkzaamheid zou kiezen, maar naar buiten is daarvan tot dusver niets gebleken. Wat er achter de schermen voorvalt weten wij niet. Van welingelichte zijde vernemen wij, dat het machtigste en het best geoutilleerde lichaam zich afzijdig houdt. Ging dit lichaam voor, dan zouden ongetwijfeld anderen volgen.

Het aantal Amerikaansche ondernemingen neemt toe en gaat dit zoo voort, dan is het gevaar niet denkbeeldig dat Suriname zijn Nederlandsch karakter verliest.

* * *

Onder het aardige hoofd *„De Ondernemersdaad van Amerika in Suriname"* schrijft de heer Fred. Oudschans Dentz aan de „N.R.Ct." van 9 Augustus Av. bl. B over hetzelfde onderwerp. Aan het slot schrijft hij:

„. . . Meer bijzonderheden willen wij thans niet mededeelen. De ernstige bedoeling van het Amerikaansche syndicaat is de opbouw van Suriname, welken Nederland totdusverre niet ter hand heeft genomen. De ondernemers*daad* is thans gekomen van den anderen kant dan zij komen moest. Niet ten onrechte noemen de Nederlandsche bladen het beschamend voor den Nederlandschen ondernemingsgeest.

Nederlandsche bankiers, handelshuizen, stoomvaartlijnen en cultuurondernemingen, het woord is thans aan U! Vereenigt U voor het geheel te laat is. Rotterdam, Amsterdam en Den Haag blijft niet achter. Het oog is thans op U gevestigd.

„Nog wappert de Nederlandsche driekleur in Suriname. Maar dat men er dan ook voor zorge dat zij blijve wapperen", schreef ik in mijn hierboven aangehaald artikel in het Tijdschrift voor Economische Geographie. Ik herhaal het hier.

Het land van de sterren en strepen is niet ver van Suriname gelegen. Daar zoekt het kapitaal belegging. De dividenden zullen later wel komen."

* * *

Sinds eenige maanden wordt door de vereeniging „Nederlandsch Fabrikaat" naast haar bestaand maandblad een maandblad kosteloos verspreid in Ned. Oost-Indië, ten doel hebbende de belangstelling voor de bekendheid met het Nederlandsche fabrikaat te bevorderen. Dat voor dit initiatief alle reden was, moge blijken uit het feit, dat de invoer uit Nederland in Ned. Oost-Indië in de laatste jaren zeer is gedaald, zoodat meer bekendheid en waardeering van het nationale product in Ned. Oost-Indië uitermate gewenscht is.

Thans zal dit tijdschrift eveneens worden dienstbaar gemaakt in het belang van den afzet van Nederlandsch fabrikaat in Ned. West-Indië en met medewerking en onder voorlichting van den Ondernemersraad van Suriname zal in den vervolge het overzeesch maandblad ook kosteloos in Suriname worden verspreid.

* * *

In „De Amsterdammer" van 10 Augustus lezen wij dat bij het bezoek van de Amerikaansche journalisten aan het Koloniaal Instituut te Amsterdam de heer Dr. Frank Bergen Kelley uit New York, onder het noenmaal een korte toespraak hield en twee gedenkplaten overdroeg aan de Nederlandsch-Amerikaansche Fundatie.

De eerste gedenkplaat, aangeboden door de „City History Club" der stad New York, zal later bevestigd worden aan het gebouw van het eerste West-Indische Huis in de Haarlemmerstraat te Amsterdam.

* * *

Het Museum voor Land- en Volkenkunde is in het bezit gekomen van drie houten klaviersloten naar Surinaamsch model. Schenker is de heer J. Kremer te Overveen. Over deze klaviersloten schreven wij kortgeleden in dit blad.

* * *

In de „N.R.Ct." van 13 Augustus, Av.blad C, een interessant feuilleton van Mr. A. van Rooyen: „De ondergang van het huis Sichterman aan de Groningsche Ossemarkt".

In onze jonge jaren hoorden wij in Suriname meermalen spreken over een Sichterman die daar in de eerste helft van de vorige eeuw moet gewoond hebben. Wat hij daar was, herinneren wij ons niet. In de oude Surinaamsche almanakken ware dit na te sporen, maar deze zijn op dit oogenblik niet onder ons bereik. Is de heer Oudschans Dentz, bij zijn vele nasporingen in de archieven wellicht deze naam tegengekomen? Misschien zou ook de redacteur van het in Suriname verschijnende weekblad „De Periskoop" gegevens kunnen verschaffen.

* * *

De „N.R.Ct." van 11 Augustus Av.bl. A. schrijft:

In de jaarlijksche redevoering van den President van de Royal Geographical Society te Londen waarin, als in een rede van een minister, een plan van geograpische studiën en onderzoekingen ontworpen wordt en een overzicht wordt gegeven van hetgeen in het laatste jaar op dit gebied verricht is, komen een paar passages voor die voor den Nederlandschen lezer ook ongetwijfeld de moeite waard zijn.

Bij het bespreken der expedities van het laatste jaar erkent de voorzitter de verdiensten van andere landen, met name ook die van Nederland.

„Ik zeide: wij zijn een „clearing house" voor alle Britsche expedities. Dit zijn echter geenszins alle ontdekkingsreizen welke uittrekken in de wereld. Het is bevredigend, bijv. dat twee landen waarvan wij gedurende langen tijd niets hoorden, het binnenland van Nederlandsch Guyana, het achterland boven de bevaarbare gedeelten van de rivieren, en ook het centrale bergland van Borneo, beide verder zijn geëxploreerd, het eene gebied door een Zweedsche expeditie, welke van Borneo een zeer kostbare zoölogische collectie medebracht, het andere door een Hollandsche expeditie, welke de Suriname-rivier opvoer."

* * *

Wij vestigen de aandacht onzer lezers op een hoogst belangrijke publicatie: *„Suriname. Sociaal-hygiënische beschouwingen"*, door Dr. P. H. J. Lampe, Off. v. gez. N.-I. L., uitgegeven door de Koninklijke Vereeniging Koloniaal Instituut Amsterdam als mededeeling No. XXIII, Afdeeling Tropische Hygiëne No. 14. Amsterdam 1927.

Het is hier de plaats niet om dit omvangrijke, bijna 600 bladzijden groote boek te bespreken.

Curaçao.

Middelen.

Amigoe schrijft over den middelenstaat, waarwij verleden week reeds eigen beschouwingen den:

eerste kwartaal van het loopende jaar geeft niet onaanzienlijke vermeerdering van de ngst der middelen, vergeleken met die van verjaar en met een kwart der raming. De belasbrachten ruim *f* 60.000 meer op dan in het kwartaal van 1926, terwijl de raming met *f* 75.000.— werd overschreden. Deze vermeerg komt in hoofdzaak op rekening van de inchten, die ruim *f* 50.000.— meer opbrachten 1926, en accijns op gedistilleerd, die bijna 00.— meer opbracht.

enkele middelen betreft, is er eene verminde de opbrengst te noteeren, n.l. de grondbelas- *f* 21.699.— tegen *f* 27.960.—, verleden jaar — inkomstenbelasting *f* 53.368 tegen *f* 70.516.— en jaar. Ook de inkomsten van onderscheiden rachten aanmerkelijk meer op, n.l. *f* 307.757.— *f* 241.197.— in 1926, een vermeerdering dus uim *f* 66.000.— terwijl de opbrengst de raming met ruim *f* 111.000.—. Voor deze vermeerdemen vooral in aanmerking de opbrengst van abonnementen, die *f* 15.119 bedroeg, en de lden die *f* 111.217 opbrachten, tegen *f* 74.490, rste kwartaal van 1926, een vermeerdering dus uim *f* 36.000.—. De raming bedroeg slechts 8.—.

zamen genomen brachten de middelen op 03.—, tegen *f* 732.539.—, in het eerste kwar- 1926 en tegen een raming van *f* 672.537.—, ermeerdering dus van ruim *f* 127.000.—, ter- opbrengst de raming met ruim *f* 187.000.— l.

el terecht mocht dus Z. E. Gouverneur in zijn en van 28 Juni j.l. aan den Kolonialen Raad rmoeden uitspreken, dat gedurende het loojaar de opbrengst der middelen de raming 800.000.— zou overtreffen."

Regen.

maand Juni heeft dit jaar een uitzondering kt op den algemeenen regel. Zitten we andere volop in den drogen tijd, thans heeft 't allen dat we midden in den regentijd verzeild gezijn. Geheel Curaçao staat prachtig groen, als in dezen tijd van het jaar. En blijkbaar hebben andere eilanden, Bonaire en Aruba in deze gave gedeeld.

egenmeter van 't St. Thomascollege wees voor aand Juni 129,5 m.M.; die van Montagne 105 Op Aruba hebben ze een regen van 25, en een m.M. gehad.

Sabaneta viel er in één week 83 m.M.

(A. d. C.).

Papiementsch.

vervolge op ons stuk van verleden week over derwerp ontleenen wij het onderstaande aan z van 29 Juni l.l.

essor Rodolf Leanz, een Duitsch geleerde, heeft piementsch een creolen-taal genoemd. Daars te verstaan een nieuwe taal, die ontstaat in oep van personen, die verschillende talen en een gemeenschappelijke taal zoeken, om beter te verstaan. Het eigenaardige van zulk is niet haar woordenschat, die ontstaat builen dier personen, maar haar beperkte taallen regel zal een der talen, waaruit de nieuwe rde samengesteld een overheerschenden inhebben. Professor Leanz noemt nu het Papie een mooi voorbeeld van een dergelijke taal, heeft weten op te werken tot de hoogte van der oude beschaving.

rofessor heeft gelijk. Het Papiementsch heeft gen letterkunde, proza en poëzie, verhalen, tooneelstukken, feuilletons, oorspronkelijk aald.

de 6 kranten, die op Curaçao verschijnen, zijn het Nederlandsch, 1 is in het Spaansch, en 3 in het Papiementsch uitgegeven. Reeds van zijn in den loop der jaren honderden boeken drukkerij van het vicariaat in het Papie gedrukt.

Papiementsch kan zijn de taal der welspreid; het wordt gebruikt in de rechtszaal, in de bij het onderwijs.

s geen wereldtaal, mar het is een taal, en het ervan is niet beperkt tot Curaçao, Aruba en maar verspreid tot de kusten van Venezuela en Columbia tot Trinidad, Panama, San Domingo en San Thomas; het wordt door duizenden en duizenden gesproken, tot in New York en Amsterdam.

Samenwerking.

La Union van 30 Juni l.l. deelt mee, dat in de voorafgaande week een lange samenspreking heeft plaats gehad tusschen den gouverneur en den Kolonialen Raad. Men zegt, dat het ging over eenige geldzaken.

Het blad juicht dit middel van overleg, dat in jaren niet gebezigd is, zeer toe, en hoopt, dat op deze wijze een nieuw tijdperk van vruchtbare samenwerking ten nutte van Curaçao tusschen bestuur en K. R. is geopend.

In beginsel kunnen wij met deze beschouwing wel instemmen. Wij hebben meermalen doen uitkomen, dat wij persoonlijke aanraking tusschen gouverneur en raad aan een goeden gang van zaken meer bevorderlijk achten, dan een vertegenwoordiging van het bestuur bij den K. R. door ambtenaren, die wel „gemachtigd" zijn maar weinig „machtig" en op critieke oogenblikken met hun mond vol tanden staan. Alleen — wij zouden willen dat dit overleg wettelijk verplicht was, al behoeft dit niet te zijn op dezelfde wijze, als in de tijden toen de gouverneur voorzitter van den raad was. Aan de hoogheid van het ambt van den gouverneur kan dit slechts ten goede komen.

Bevolking.

Aan het „Koloniaal verslag" 1926 ontleend *La Union* het volgende:

De bevolking van het gebiedsdeel Curaçao was op 1 Januari 1926 58931 zielen, d.i. 2409 meer dan 1 Januari 1925. Het eiland Curaçao telde 37055 inwoners, Aruba 9435, Bonaire 7521, St. Martin 2237, St. Eustatius 1086, Saba 1597. Terwijl de drie eerste eilanden zijn vooruitgegaan doordat er meer personen geboren dan gestorven zijn, en meer zich daar gevestigd hebben dan vertrokken zijn, zijn de bovenwindsche eilanden achteruitgegaan, doordat velen naar San Domingo en Curaçao zijn gegaan.

De bevolking van Willemstad telde 1 Januari 1926 16694 zielen, die van de hoofdsteden der andere eilanden was 1998, 812, 867, 1016 en 441.

Op Curaçao waren 34316 Roomschen, 2093 Protestanten, 547 Joden, op Aruba waren deze cijfers 9100, 334, 1, op Bonaire 7497 Roomschen en 24 Protestanten, op St. Martin 744 en 1493, op St. Eustatius 240 en 846, op Saba 782 en 815, telkens Roomschen en Protestanten.

Uit den Verren Vreemde.

Over de kansen van een nieuwe Vlootconferentie.

Na de mislukking van de Vlootconferentie te Genève vleien de optimisten zich met het vooruitzicht, dat 1931, genoemd als jaar waarin men de thans in botsing gekomen opvattingen hoopt te kunnen ordenen, betere resultaten zal bezorgen. Het lijkt ons wel van belang het oordeel in deze weer te geven van lord Grey of Fallodon, die Secretaris van Staat (Minister) voor Buitenlandsche Zaken was tot 1916. Hetgeen hij in een in de Times gepubliceerden brief schrijft, is zoo uitgedrukt nadat de staatslieden en organen der pers gelegenheid hebben gehad commentaar over de resultaten van Genève en over de kansen van 1931 ten beste te geven.

Lord Grey gelooft niet aan goede kansen voor een hervatte bespreking om tot verdere wapenbeperking ter zee te komen. Wie van Genève ten deze iets ten goede hadden verwacht, moeten nu betreuren dat daar uiting is gegeven aan gevoelens, die slechts een verlangen om sterker te zijn dan de wederpartij hebben aan den dag doen komen. De conferentie van Genève is gestrand op het beginsel der gelijke sterkte der Britsche en der Amerikaansche oorlogsvloten. Groot-Brittanje heeft lang de leer voorgestaan van ter zee *alleen* zoo sterk te willen zijn als de twee sterkste vloten, die 't tezamen tegenover zich zou kunnen krijgen. Deze grondslag heeft het al lang prijs moeten geven, om er in te berusten dat de Ver. St. v. N.-A. hun vloot versterkten tot de gelijke van die van Gr. Br. Nu begint de kans te ontstaan, dat de Britsche in de minderheid kan komen. Londen wil gaarne elk middel aangrijpen, dat kan medewerken om dit te voorkomen. 't Is hierbij zelfs voor zelf achterdochtig en vreest bij 't aangaan van een overeenkomst dat deze in eenig opzicht Amerika hebben de goede zou kunnen komen. In Amerika hebben de staatslieden, die tegenwoordig den toon aangeven,

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

wel geen voornemens welke verder reiken, maar een overeenkomst wordt voor later opgesteld en er is een partij, die 't volstrekt niet noodzakelijk vindt dat N.-A. zich in zijn maritieme middelen niet boven Gr.-Br. zou mogen verheffen. De opvatting is al uitgesproken, dat de Ver. St., als zij zich hiertoe bij machte vinden, uit een politiek oogpunt hun veiligheid behooren te verzekeren, door de sterkste macht ter zee te worden.

Instede van als geruststellend te gelden, zal de wedijver naar gelijkheid dus juist tot uitbreiding kunnen aanzetten. Een overeenkomst zou hierin bezwaarlijk verbetering kunnen brengen, wijl toch de betrokkenen het zich niet tot plicht zullen stellen, er een gewilde beperking in te vinden, maar er op uit zullen zijn er uit te halen wat er maar uit te halen is. De ondervinding na de conferentie van Washington heeft dit al bewezen, en de beraadslagingen te Genève hebben ten deze opzichten sprekende bewijzen bijgebracht. Ook bij een volgende bijeenkomst zou men daarom niet tot overeenkomst kunnen komen, en mocht dit al gelukken, dan zouden de ware bedoelingen toch slechts gecamoufleerd zijn, zoodat de ontgoocheling (zooals voor Washington) achterna zou moeten komen, instede van ter conferentie zelf (zooals te Genève).

Lord Grey wijst op een practische moeilijkheid, die zich ook in sterke mate laat gelden. Als Gr.-Br. van gelijkheid spreekt, wil 't deze uitstrekken tot types van schepen, maar hiervoor wenschen de Ver. St. zich niet te binden, zij willen de beperking uitdrukken in tonnenmaat, met eenige nadere omschrijving. Eigenlijk is dit geen afzonderlijk bezwaar, 't is meer een symptoom van de boven reeds vermelde voorzichtigheid en omzichtigheid, die wantrouwen instede van vertrouwen tot grondslag heeft.

Bij zijn voortgezette beschouwing wijst de oud-minister van buitenlandsche zaken op de mogelijkheid van samenvoeging van vloten, zooals die van Gr.-Br. met die van Japan, of ook die van de Ver. St. met die van Japan, waardoor het beginsel der pariteit practisch elken grondslag verliest.

Bij dit alles blijkt dat waar men naar Genève ter conferentie is gegaan om over wapenbeperking te spreken, niet de gedachte voorgezeten heeft om tot een *accoord tegen den oorlog* te komen, hetgeen, als men eerlijk met vredelievende gedachten bijeengezeten had, toch het geval had moeten zijn. De vertegenwoordigers van Japan zijn de eenigen geweest, die dit beseft schijnen te hebben, zegt lord Grey, maar zij zijn in deze richting niet blijven aandringen, toen zij bemerkten dat de andere landen voor dezen wensch doof bleven.

Wat wij hier als een uitspraak, na hoor en wederhoor, geven van een staatsman van beteekenis, is niet veel anders dan de opvatting die wij, als een korte samenvatting van de mislukking, in het vorige nummer van het K. W. ten beste meenden te mogen geven. Geeft die bevestiging eenige voldoening, toch is 't ons niet te doen om hieraan uiting te geven, maar wel om nog eens te wijzen op 't groote belang van de hierin opgesloten Stille-Oceaan-kwestie, die voor Nederland en Indië van zoo groote beteekenis blijft.

Er lag iets pijnlijks en hatelijks in de conferentie van de drie groote zeemogendheden, Amerika, Engeland, Japan, buiten alle andere om. Italië en Frankrijk hadden niet mee willen doen, Nederland was niet uitgenoodigd. 't Mislukken van 't onderonsje der drie grooten kan, vooral nu er een Volkenbond is, aan Nederland eenig leedvermaak geven, maar als de V. S. en Gr.-Br. inderdaad tot een wedijver komen om *de sterkste mogendheid* ter zee te worden, dan ligt daarin meer een bedreiging dan een waarborg voor den vrede en de rust in den Stillen Oceaan.

Generaal Wood.

Het overlijden van den landvoogd van een naburige kolonie behoeft niet altijd als een gebeurtenis van groote beteekenis te gelden. Het verscheiden van generaal L. M. Wood, de gouverneur-generaal van de Philippijnen is echter stellig wel als zoodanig te beschouwen.

Over de interessante loopbaan van den geneesheer, soldaat, generaal, gouverneur, universiteitsrector, gouverneur-generaal zal een boeiend boek geschreven kunnen worden. De 6 jaren, 1921—1927, van zijn landvoogdij over de Philippijnen vormen een brok geschiedenis van Amerika.

Nadat de V. S. deze koloniën op de Spanjaarden veroverd hadden, sprak de democratische Amerikaansche geest zich er voor uit, haar spoedig zelfstandigheid te schenken. De Philippino's, voor zoover tot de intelectueelen behoorende, vleiden ook met dit vooruitzicht. De gouverneur-gen… Harrison voedde de aspiraties van een toepas… van het Wilsonsche zelfbeschikkingsrecht op… Philippijnen.

Het ging echter zooals elders. Waar men tot toepassing en doorvoering wilde overgaan, st… men op zoo vele bezwaren, dat 't tempo van … verminderde. Zoo werd Harrison opgevolgd … Wood, die de opvatting was toegedaan dat de Phi-lippijnen voor zelfbestuur nog lang niet rijp … Hij achtte overijling noch voor de Philippijnen, … voor de V. S. gewenscht, en zij zou ook voor … omliggende koloniale gebieden slechts ten na… werken. 't Spreekt van zelf dat hiertegen èn … Philippijnen, èn in Amerika oppositie gekom… Maar de streng doorgevoerde maatregelen … Wood, waarbij een militair régime de boven… had, schijnen in Amerika toch meer en meer … trouwen gewonnen te hebben. Zelfs de democ… hebben er hun oppositie laten varen. Hierbij … twee factoren komen meespreken, die vroeger … niet in het geding werden gebracht. Ten eerste … boven besproken Amerikaansche positie ter … waarbij het prijsgeven van de Philippijnen al… slecht past. Ten tweede, het vooruitzicht van … Philippijnen een rubberland te maken, waar… Amerika zich voor zijn rubberbehoefte onafh… lijk zou kunnen maken van Britsche en N… landsche productie. Generaal Wood is tijdens … verlof in Amerika aan een operatie overl… Werd enkele maanden geleden twijfel geopperd … het mandaat van den 67-jarige wel verlengd … worden, hieromtrent was juist een gunstige be… sing genomen. Nu deze niet in vervulling kan … lijkt de kans toch groot dat het door hem gev… régime door President Coolidge voor de naaste … komst nog als het beste wordt beschouwd. Is … juist gezien, dan zal de keuze van den opvolger … in die richting moeten wijzen. Zooals bekend, … generaal Wood een paar malen een bezoek … onze koloniën gebracht, ook met de practische … doeling daar leering op te doen, en de gouver… generaal Fock heeft, door een reis naar Ma… die oplettendheid beantwoord.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

Bij schrijven van 19 Juni j.l., wendde zich het Hoofd-bestuur dezer vereeniging tot Z.E. den Minister … Onderwijs, K. en W., om diens aandacht te vragen … de bekende *motie* omtrent het onderwijs in de aard… kunde, aangenomen ter algemeene vergadering … Amersfoort op 5 Juni 1926. Aan deze motie werd … uitvoerige *Toelichting* toegevoegd.

Het Hoofdbestuur mocht thans de mededeeling … genoemden bewindsman ontvangen, dat: *met de … baar gemaakte wenschen zooveel mogelijk rekening … worden gehouden bij het vaststellen van de leerpl… welke zullen worden ontworpen na aanneming van … eerlang aanhangig te maken wetsontwerp tot re… van het voorbereidend hooger- en midd… onderwijs.*

Het Hoofdbestuur der Vereeniging heeft besloten … de N.V. Philips' Gloeilampenfabriek te Eindhoven … zake van hare jongste praestaties, welke zoozeer … ben bijgedragen tot versterking van den band tus… Nederland en zijn gebied overzee, de gouden Oost-… Westmedaille aan te bieden.

Dit aanbod volgaarne aanvaard zijnde, zal de … reiking in de tweede helft van September gesch…

Van het Dagelijksch Bestuur.

BERICHT VOOR DE AFDEELINGEN.

Het aan de besturen der Afdeelingen toegezonden … schrift van het schrijven der Nederl. Handelmaat… waarin deze instelling het welwillend aanbod deed … positief van den film van gedeelten van haar be… onder bepaalde voorwaarden, ter beschikking te st… heeft tengevolge gehad dat nagenoeg alle afdeel… besloten hebben van dit aanbod gebruik te maken.

Tevens is gebleken dat, behoudens een enkele uit… dering, een bepaalde datum vooralsnog moeilijk … worden aangewezen.

In verband hiermede worden, in het belang van … goeden gang van zaken, de besturen der afdeelingen … thans beleefdelijk uitgenoodigd:

1e. de bepaling van een datum zooveel mogelijk … bevorderen;

2e. daarna rechtstreeks in verbinding te treden … de Directie der Nederlandsche Handelmaatschappij.

Heeft dit plaats gehad, dan wordt dezerzijds opga… van den vastgestelden datum ingewacht ter beken… making in het K. W. aan de andere afdeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

[BE]STEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Belger, van Oosterzeestraat 55b, Rotterdam.
M. van Lijf, Oranjeboomstraat 237-239, Rotterdam.
D. Kramer, Gr. Hertoginnelaan 262, 's-Gravenhage.
Hamsdonk, Groote Markt 12, Vlissingen.
de Fouw, Raamstraat 12, Amsterdam.
A. M. van Gaalen, Koedijkstraat 2, 's-Hertogenbosch.
H. G. Reijntjes, Spoorstraat 53, Wognum.
de Visser, Boezemsingel 182c, Rotterdam.
G. Detiger, p.a. J. Braams, Schiebroekschestraat 8a, Rotterdam.
v. Drongelen, Tramstraat A 270, Hoek (Z.)
...en candidaat-gezaghebber bij het binnenl. bestuur.
de Haas, „Het Vroonhuis", Zoutelande (Z.)
P. de Priester, Heenvliet (na 16 Augustus 1927 p.a. den heer G. Kehlenbrink, Laan van Nieuw Oosteinde Voorburg).
...iden gouvernements-arts bij den D.V.G.
...enhuis, Leeraar bij het M.O., Wormerveer.
M. Vrijvogel, Contractswerkman v. h. vak van Scheepsbouw b.h. Marine Etablissement te Soerabaya, Sluisdijkstraat 83, Helder.
Bakker, Adm. ambtenaar b. h. Binnenl. bestuur, Gereformeerde pastorie, Lutten a. d. Dedemsvaart.
... van Eijnatten, Baas-gereedschapmaker b. h. Marine-Etablissement te Soerabaja, Opzoomerlaan, Hellevoetsluis.
... van Santen, Onderwijzer b. h. Openb. Lager Onderwijs, Stadskanaal.
G. J. Eijbers, Predikant b. d. Prot. Gemeente, van ...tszlaan 3, Apeldoorn.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

M. Notokworo, Gouv.-arts 1e kl. b. d. dienst Volksgezondheid, Nassau Zuylenstraat 19, 's-Gravenhage.
J. M. Coops, Predikant b. d. Prot. Gemeente te Semarang, van Bylandtstraat 96, 's-Gravenhge.
... Schreiner, Techn. ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Spoorlaan 16, Bussum.
C. Kruger, Referendaris b. h. Dep. v. Onderw. en Eeredienst, Haagweg 515, 's-Gravenhage.
L. F. A. Baron de Kock, Officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Batavia, Place des Ecoles Spa.
J. J. Roskott, Beheerder 1e kl. bij 's Landspandhuis Salemba (Weltevreden), Copernicusstraat 154, 's-Gravenhage.
E. L. Apon, Commies b. h. Dep. van Marine, Balistraat 28, 's-Gravenhage.
...bell, Commissaris van Politie 1e kl. in de residentie Rembang, p.a. den heer Puit, Larixlaan 54, 's-Gravenhage.
A. Hemler, Ambtenaar 3e kl. b. d. In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Columbusstraat 214, 's-Gravenhage.

Th. O. F. Frichs, Politieopziener i. d. residentie Soerabaya, Neustadter Neuerweg 6 (III), Hamburg 9.
J. E. G. W. Gans, Onderwijzer der 1e kl. b.h. O.E.L.O., p.a. Hotel Pomona, 's-Gravenhage.
D. J. P. Orange, Controleur b.h. Binnenl. bestuur, Bartelsweg 9, Apeldoorn.
P. Q. Stam, Politieopziener 1e kl. b. d. Alg. Politie, Weststraat 99, Helder.
A. W. Siegel, Telefoonambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, p.a. Fam. de Molenaar, Villa „De Klaproos", Blaricum.
C. H. B. Weber, Idem als voren, Adres idem als voren.
Mej. G. F. Lopulisa, 1e klerk b.h. Hoofdbestuur v.d. P.T.T.-dienst, van Aerssenstraat 255, 's-Gravenhage.
Mej. S. A. R. Jackstein, Commies bij de S.S. en Tramwegen, adres als voren.
F. A. G. Elliott, Controleur b.d. dienst der Opiumregie, Obrechtstraat 181, 's-Gravenhage.
Dr. D. F. van Slooten, Wetenschappelijk assistent bij het Herbarium en Museum voor systematische botanie van 's Lands Plantentuin van het Dep. v. Landbouw, Nijverheid en Handel, p.a. Mej. M. van Slooten, Hilleviiet 54a, Rotterdam.
A. Blonk, Werkmeester b.d. S.S. en Tramwegen, Jan Kruifstraat 19, Rotterdam.
J. F. Rombouts, Techn. ambtenaar 1e kl. b.d. P.T.T.-dienst, Leidscheweg 89, Voorschoten.
C. H. Veerman, Commies b.h. Dep. van Financiën, Copernicusstraat 30, 's-Gravenhage.
G. Leeman, Techn. ambtenaar 2e kl. b.d. P.T.T.-dienst, Reinierstraat 28, Breda.
Mej. A. Wanjon, Onderwijzeres der 2e kl. b.h. O.E.L.O., Wentholtstraat 6, Hillegom.
C. J. Sauveur, Leeraar bij de Koning Willem III school te Batavia, p.a. Hotel Continental, Rue Beauvau 6 te Marseille.
A. A. Mas, Onderluitenant der infanterie, Rue de Griffe 53, Brussel.
F. van Dijk, Kapitein der infanterie, Avenue Eugenie 107, Brussel.
E. E. Schwager, Onder-luitenant Mil. adm., Kreischau bei Tauscha.
A. van Zuiden, Majoor der infanterie, Ieplaan 66, 's-Gravenhage.
A. Jonker, Officier van Gezondheid 1e kl., Stationsstraat, Loppersum.
D. K. Schrek, Kapitein der infanterie, Binnensingel 17, Deventer.
W. Hogendorp, Hoofdcommies b. d. Dienst der Waterkracht, Halleystraat 7, 's-Gravenhage.
W. W. Doop, Ambtenaar voor Agrarische aangelegenh., Elsstraat 88, 's-Gravenhage.
V. Obdeijn, Onderafdeelingshoofd Toezicht Spoorw., Josef Israëlsstraat 48, Nijmegen.
P. W. K. L. Buchel van Steenbergen, Hoofdbeheerder b. d. Pandhuisdienst, Obrechtstraat 505, 's-Gravenhage.

A. Verdonk, tijd. wnd. Ambtenaar b. d. Post en tel., Oranjestraat 15, Alphen a. d. Rijn.
H. F. Roos, Conducteur 1e kl. b. d. Staatsspoor, 's-Gravezandelaan 224, 's-Gravenhage.
H. F. de Leeuw, tijd. wnd. Ambt. b. d. Invoer en Accijnzen, p.a. Hotel „de Twee Steden", Den Haag.
P. P. Altorf, Politieopziener 1e klasse, Camera Obscurastraat 144, Den Haag.
B. de Vries, Referendaris b. h. Dep. van Financiën, p.a. K. L. de Vries, Suameer (Friesland).
Mej. A. H. v. d. Zeijde, Onderwijzeres 3e klasse b. h. O.E.L.O., Plantwijk Soestdijkerstraatweg, Bilthoven.
Mr. H. Carrière, Referendaris 1e klasse, p.a. Ned.-Ind. Escompto Mij., Den Haag.
O. A. Emanuel, Onderwijzer 1e klasse b. h. O.E.L.O., Zoeterwoudschesingel 74, Leiden.
Ch. H. Brunet de Rochebrune, Gedipl. Technisch Ambtenaar 2e klasse, Thomsonlaan 41, Heemstede.
A. E. J. Rövekamp, tijdelijk wnd. Afdeelingshoofd S.S., Frederik Hendriklaan 191, Den Haag.
L. G. F. Cramer, Gouvernementsarts 1e klasse Volksgez., van Boetzelaerlaan 29, 's-Gravenhage.
J. P. Rooze, Hoofdopnemer 1e klasse b. h. Boschwezen, Lange Kerkstraat 38, Goes.
S. Reidsma, Onderwijzer 1e klasse b. h. O.E.L.O., Laan van Middenburg 30, Voorburg.
D. Witkamp, Surveillant der Strafgevangenis, Vlaggemanskade 41, Rotterdam.
B. Westers, wnd. Referendaris Volksgezondheid, Veenkade 171, 's-Gravenhage.

CURAÇAOSCH AMBTENAAR MET VERLOF.

A. van Essen, Leeraar b. d. Protestantsche Gemeente, Utrechtscheweg 87, Groenekan (St. Maartensdijk).

SURINAAMSCH HOOFDAMBTENAAR MET VERLOF:

S. Seliwanoszky, Directeur van het Dep. van Openbare Werken en Verkeer, p.a. Herrn H. Robritz, Mönckbergstraat 9, Hamburg, Deutschland.
Mr. Dr. F. L. J. van Haanen, Gouvernementssecretaris, Villa Wilhelmina, Beek bij Nijmegen.

MET PENSIOEN:

F. J. Haver Droeze, Kapitein der Infanterie, Schiebroekschelaan 46, Rotterdam.
Y. Kingma, Onder-luitenant der infanterie, Regentesselaan 19, Oegstgeest.
C. Verboom, Referendaris Dep. van Landbouw, v. Lameijstraat 63, 's-Gravenhage.
W. J. V. Holsboer, Referendaris Dep. van Marine, Archimedesstraat 62, Den Haag; na 1 September: Camillenstraat 7.

Mutatiestaat van 10 tot 17 Augustus.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Dr. J. Loudon, Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister der Nederlanden te Parijs, 85 Rue Grenelle	Hoofdbestuur „Oost en West".
...katita, Gep. Kantoorhoofd 1ste kl. P.T.T., Den Haag, Zonnebloemstraat 64. ƒ 5	Secretaris Afd. Den Haag.
A. Veenhuyzen, Voorzitter van den Landraad te Semarang. ƒ 6	wnd. Hoofdvertegenw. „Oost en West" in Oost-Indië.
W. van der Willigen, Ontvanger Rijks Directe Belastingen te Doesburg. ƒ 5........	Mr. P. A. F. Blom te Angerlo.

Adresveranderingen:

... Petit, Secretaris van de Afd. Amsterdam, van: ...enburgerstraat 34huis, naar: van Breestraat 21.
H. J. Lutjens, Hoofdadministrateur Deli Mij., van: Medan naar: Amsterdam, Heerengracht 586, p.a. Deli Maatschappij. ƒ 25 (heeft contributie '27 reeds voldaan).
... H. Reijers, Lid firma Tiedeman en van Kerchem, van: Soerabaja, naar: Amsterdam, Heerengracht 435, p.a. firma Tiedeman en v. Kerchem. ƒ 10.
... de wed. L. Spree-Winterberg, van: Bilthoven, ...orlaan 3, naar: Den Haag, Willem de Zwijgerlaan ... ƒ 5.
... Luitjes, Gep. O.-I. Ambtenaar, Nijmegen, Evertsenstraat, van: 40 naar: 48.
... Dingemans, Oud-Resident, Den Haag, van: Sweelinckplein 30, naar: Groot Hertoginnelaan 106.
... Fontaine, Oud Ass.-Resident, Den Haag, van: Copernicusstraat 115, naar: Haviklaan 35.
F. Schreuel, Oud Ass.-Resident, Den Haag, van: ...zenstraat 107, naar: Beeklaan 108.
J. Reeser, Oud-Directeur H.B.S. te Semarang, van: Wassenaar, Schouwweg 34, naar: Den Haag, Cornelis Houtmanstraat 2.
... Berkholst, Techn. Hoofdk. Hoofd S.S., thans: Bandoeng, Windoestraat 9.
... Huisman, Ingenieur S.S., thans: Bandoeng, Oude Hospitaalweg 25.
...stra, Commissaris van Politie 1ste klasse, thans: Padang, van Bossestraat 21.
H. Siegenbeek van Heukelom, thans Voorzitter van den landraad te Padang.
P. C. van der Wolk, Leeraar H.B.S., van: Weltevreden, naar: Soerabaja, Embong Tandjong 30.
A. F. H. P. van Asperen, thans ter beschikking gesteld van den Thesaurier-Generaal bij het Dep. van Financiën te Weltevreden.
J. C. Borgen, 1ste Luit. Infanterie, van Mamoedjoe, naar: Madjene (Celebes).
J. R. Drost, van: Halte Langen, naar: Ngadisoerian, Solo.
Ir. Ch. F. van Haeften, thans Hoofd van het Provinciaal Irrigatiekantoor, Bandoeng, Nieuw Merdeka 53.
H. A. Tobias, van: Malang, naar Djember.
G. Uijlenburg, 1ste Officier Gouv. Marine, van: Soerabaja, naar: Amboina.
D. A. van Waardenburg, Officier van Gezondheid, van: Tjimahi, naar: Makasser.
G. C. W. F. Fikenscher, thans Assistent-Resident, toegevoegd aan den Resident van Midden-Priangan, te Bandoeng.
E. M. Stok, Controleur B.B., van: Kwala Simpang, naar: Kota-Radja.
C. M. Diederik, van: Batang Taro, naar: Kisaran, p.a. onderneming „Hoeta Padang".
W. Kaufman, Hoofdadministrateur Deli-Batavia Mij., van: Galang, naar: Siantar (S.O.K.)
J. J. Koek, van: Tebing Tinggi, naar: Kwala Simpang, p.a. onderneming „Simpang Kanan".
G. L. J. D. Kok, Planter, thans te Medan.
W. C. Krijgsman, Controleur 1ste kl. B.B., geplaatst te Soerabaja.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den H. Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-In of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichti zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenh waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen verand wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstr als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRA MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraa Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTIN NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgb

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerk
2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerk

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten

*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerk

*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpl en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Di aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerk

*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herz
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerk

*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

